

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาระดับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยโดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. การบริหารจัดการสถานศึกษา
2. ผู้บริหารสถานศึกษา
3. ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน
4. อาเซียนกับการศึกษา
5. การศึกษาของไทยที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน
6. บริบทของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
7. บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22
8. บริบทโรงเรียนปิยะมหาราชาลัย
9. คุณลักษณะของเด็กไทยสู่ประชาคมอาเซียน
10. แนวทางการบริหารจัดการพัฒนาการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา
11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 11.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 11.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การบริหารจัดการสถานศึกษา

ภายใต้รูปแบบการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในยุคของการบริหารจัดการศึกษาไทยในปัจจุบันท่ามกลาง กระแสแห่งความเป็นโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งอยู่ภายใต้เงื่อนไขการปรับเปลี่ยนการแข่งขันเพื่อสร้างข้อได้เปรียบ และความมุ่งมั่นของสังคมที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว รุนแรงและมีความหลากหลายนั้น ต่างก็ส่งผลกระทบต่ออวงวิชาชีพ โดยเฉพาะด้านการศึกษาซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการปรับเปลี่ยนบริบทและโครงสร้างการบริหารของการบริหารจัดการศึกษาภายใต้สาระแห่งบทบัญญัติของกฎหมายการศึกษา ที่เรียกว่า “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542” แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.2545 เป็นการจัด

โครงสร้างการบริหารการศึกษาโดยยึดหลักของการมีเอกภาพเชิงนโยบาย หลากหลายในการปฏิบัติโดยเน้นระบบการกระจายอำนาจ และการยึดหลักการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเป็นสำคัญ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, 2546 : 32)

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินี้ได้อธิบายแนวคิดและวิธีการจัดการศึกษาที่ท้าทายหลายด้าน จึงเป็นเสมือนกฎหมายปฏิรูปการศึกษาที่จะเห็นได้ว่าในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติให้ความสำคัญกับการปฏิรูปในด้านต่างๆ คือปฏิรูประบบการศึกษาให้สอดคล้องซึ่งกันและกันทั้งระบบปฏิรูปแนวทางการจัดการศึกษาโดยให้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญปฏิรูปหลักสูตรและเนื้อหาสาระวิธีการจัดการกระบวนการเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองท้องถิ่น และเอกชนโดยเน้นเรื่องการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม ปฏิรูประบบครู คุณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษามุ่งเน้นให้มีการยกระดับสถานภาพของวิชาชีพครู การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพครู ปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาเพื่อระดมทรัพยากรมาใช้ในการศึกษา ปฏิรูประบบประกันคุณภาพการศึกษาเน้นเรื่องของการประกันคุณภาพภายในและให้มีการรับรองและประเมินผลมาตรฐานจากองค์กรภายนอกและปฏิรูปสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มุ่งให้มีการผลิตใช้สื่อและเทคโนโลยีในรูปแบบที่หลากหลายที่มีคุณภาพ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545 : 15-18)

การปฏิรูปการศึกษามุ่งให้เกิดคุณภาพทั้งในด้านผลผลิต กระบวนการจัดการและปัจจัยต่างๆ โดยมุ่งหวังให้การจัดการศึกษาพัฒนาทั้งระบบ (Whole School Approach : WSA) บุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ก็คือผู้บริหารสถานศึกษา เพราะต้องเป็นผู้นำและผู้ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีความสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียนการสอน และการเรียนรู้ รวมทั้งประสานสัมพันธ์ ระดมและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุพล วัจนสินธ์, 2545 : 29) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเปรียบได้ว่าเป็นจอมทัพสำคัญที่จะนำพาองค์กรให้ก้าวไปในกระแสแห่งการปฏิรูปได้อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทางบริบท (Context) หลากหลายส่วนนั้นน่าจะเปรียบได้กับ “ผู้บริหารมืออาชีพ” จึงจะเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันที่จะทำหน้าที่สำคัญให้ไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์โดยการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติที่แสดงให้เห็นศักยภาพคุณภาพ เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาแห่งนั้น

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นการจัดโครงสร้างการบริหารการศึกษาโดยยึดหลักของการมีเอกภาพเชิงนโยบาย หลากหลายในการปฏิบัติโดยเน้นระบบการกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วม มีการปฏิรูปปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้การจัดการศึกษาพัฒนาทั้งระบบทั้งด้านคุณภาพครู การระดมทรัพยากรเพื่อมาใช้ในการศึกษา การประกันคุณภาพภายใน และให้มี

การรับรองและประเมินผลมาตรฐานจากองค์กรภายนอก รวมถึงสื่อและเทคโนโลยี ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

1. ความหมายของการบริหารการศึกษา

การบริหารงานใดๆ ก็ตามสิ่งที่สำคัญที่ผู้บริหารจะต้องทำให้สำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์การตั้งไว้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยอาศัยหลักวิชาเป็นเครื่องมือในการบริหาร ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษา ไว้ดังนี้

ไพฑูริย์ เจริญพันธุ์ (2529 : 8) กล่าวว่า กิจกรรมที่บุคคลหลายฝ่ายร่วมดำเนินการเพื่อพัฒนาบุคคลให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ทั้งในด้านบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม ทักษะ คติ คุณธรรม และค่านิยม พร้อมทั้งจะสนองการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม

นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2534 : 10) ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาว่า หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลร่วมกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่างๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนเองดำเนินชีวิตอยู่

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2542 : 235) กล่าวว่า เป็นการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาในทุกด้าน เพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร กล่าวคือ มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต มีชีวิตที่สงบสุขและเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2542 : 39) ได้ให้ความหมายการบริหารไว้ว่า การบริหารหมายถึงความพยายามที่จะสั่ง ณะ ผสมผสานความพยายามของมนุษย์ ซึ่งมีจุดรวมที่มุ่งสู่จุดหมายปลายทางหรือเป้าหมายบางอย่าง การบริหารเป็นกิจกรรมที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารในองค์การ ซึ่งมีหน้าที่สั่งการ ให้ความสะดวกในการทำงานของกลุ่มคนที่มีวัตถุประสงค์เดียวกัน

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542 : 10) ได้ให้ความหมายการบริหารว่า การบริหารหมายถึง ความหมายที่จะใช้ทรัพยากรให้มีประโยชน์มากที่สุด และบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาในเชิงระบบแล้วจะเห็นว่าการบริหารเป็นเรื่องของขั้นตอนระหว่างทรัพยากรกระบวนการและผลผลิต สำหรับทรัพยากรนั้นอาจครอบคลุมไปถึงคน เงิน วัสดุ อุปกรณ์การจัดการ ส่วนผลผลิตนั้นย่อมมุ่งตรงไปที่ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ คุณภาพ ทั้งนี้ผลผลิตจะเป็นไปได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ย่อมขึ้นอยู่กับกระบวนการหรือวิธีการที่จะนำมาใช้ในการบริหาร

เชาวนี แก้วตาปี (2543 : 11) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายๆ คนร่วมมือกันดำเนินการพัฒนาสมาชิกในสังคมภายใต้สภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพ

สมาน อัครภูมิ (2545 : 52) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การจัดการของสถาบันต่างๆ ซึ่งออกแบบไว้เพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดการสอนและการเรียน ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน แต่มีใช้ดำเนินการเอง ดังนั้นบุคลากรทุกคนที่อยู่ในระบบของโรงเรียนต้องร่วมมือกันเพื่อการบรรลุจุดประสงค์ กิจกรรมการบริหารต่างๆ ต้องออกแบบให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนด้วย

Morris (1961 : 4-5) กล่าวว่า การศึกษา หมายถึง การพัฒนาการเป็นตัวของตัวเองของมนุษย์ในทุกๆ ด้าน การพัฒนาดังกล่าวเป็นศิลปะ การศึกษาเป็นทั้งศิลปะในการร่วมมือกับธรรมชาติ (Cooperative art) และศิลปะในการปรับปรุงธรรมชาติ (Operative art) ที่จะทำให้มนุษย์รู้จักตนเองอย่างแท้จริง

Spindler (1969 : 168) มีความเห็นว่า การศึกษาหมายถึง กระบวนการอย่างใดอย่างหนึ่งในการถ่ายทอดวัฒนธรรม (Cultural transmission) ที่จะทำให้บุคคลแต่ละคนเป็นตัวของตัวเองทั้งในรูปร่างภายนอก ทักษะและบุคลิกภาพ ซึ่งหมายรวมทั้งความรู้สึกนึกคิด ทักษะคติ เชาวปัญญา ร่างกาย จิตใจ อารมณ์และการสังคม

จากความหมายของการบริหารการศึกษาที่กล่าวมาสรุปได้ว่า เป็นการดำเนินการของผู้บริหารองค์การ ซึ่งมีหน้าที่สั่งการ ให้ความสะดวกในการทำงานของบุคคลหลายฝ่ายร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกัน เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต พัฒนาบุคลิกภาพ ค่านิยม พฤติกรรม ทักษะคติ และคุณธรรม ภายใต้สภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมเพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีและพัฒนาไปตามเป้าหมายของสังคมที่ตนเองดำเนินชีวิตอยู่และประเทศชาติ

2. ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญของผู้บริหาร ซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคลและหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบมากมาย และหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่รับผิดชอบ คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีหน่วยงานในสังกัดรับผิดชอบในการดำเนินการบริหารจัดการศึกษาทั้งในระดับชาติและระดับเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานรองรับการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคลและการบริหารทั่วไป ซึ่งการบริหารงานในสถานศึกษาจะต้องตอบสนองต่อนโยบายและจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา (วิศิษฎ์ อัมพันทอง, 2550 : 9) และมีนักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการบริหารสถานศึกษา ไว้ดังนี้

อมรศักดิ์ พุ่มสวัสดิ์ (2540 : 13) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารอย่างหนึ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมมือกับบุคลากรในสถานศึกษา ภายในขอบเขตงาน ที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาร่วมกันดำเนินการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกของสังคม อันจะนำไปสู่การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไป

วิลาวัลย์ ไพโรจน์ (2540 : 12) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา คือ การดำเนินงาน ของกลุ่มบุคคลที่จัดกิจกรรมทางการศึกษา เพื่อสมาชิกในสังคมและประเทศชาติ ช่วย

พัฒนา บุคลิกภาพทั้งสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และอยู่ในสังคมได้อย่างดี และความสุขในชีวิตตามสมควรแก่สภาพ

มนัส พลายชุ่ม (2540 : 8) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการต่างๆ ของสถานศึกษา ที่ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ เพื่อให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยต้องเกิดการพัฒนาในทุกด้าน ตั้งแต่ด้านปัญญา ด้านจิตใจ ด้านร่างกาย และด้านสังคม เพื่อให้นักเรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและสามารถดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

วิไล ธนวิวัฒน์ (2541 : 16) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา คือ การดำเนินกิจกรรมในสถานศึกษาโดยกลุ่มบุคคลหลายฝ่าย เพื่อให้นักเรียนมีการพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญาตลอดจนเป็นสมาชิกที่ดีต่อไป

ไพรัตน์ ต้นมิ่ง (2541 : 9) ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มคนในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาแก่สมาชิกของสังคมให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้โดยแบ่งการบริหารงานออกเป็น การบริหารงานทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน งานบริการสถานศึกษากับชุมชน และงานบริหารอาคารสถานที่

โสรัจ พิศชวนชม (2542 : 311) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา คือ กระบวนการซึ่ง ผู้บริหารสถานศึกษา ใช้อำนาจหน้าที่ที่มีอยู่จัดการให้เกิดกิจกรรมทางการศึกษาแก่นักเรียนในสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่วางไว้

วีระวัฒน์ งอยผาลา (2543 : 16) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเป็น กระบวนการที่ให้บริการแก่บุคคลที่อยู่ในสถานศึกษา และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยอาศัยทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่บุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

โกศล ศรีทอง (2543 : 13) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา คือ การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลที่จัดกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อสมาชิกในสังคม และประเทศชาติ เพื่อช่วยพัฒนาบุคลิกภาพทั้งสติปัญญา ร่างกาย และจิตใจให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดีและมีมีความสุขในชีวิตตามสมควรแก่สภาพของตน

วีรชัย วรรณศรี (2545 : 9) ได้กล่าวถึงความหมายของการบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการต่างๆ ในการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล เพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคมให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ไพบุลย์ ยอดยิ่ง (2545 : 2 - 3) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา ซึ่งสรุปว่า ผู้บริหารเป็นผู้นำองค์กรและการบริหารจะให้ประสบผลสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยการจัดสรรและเตรียมการใช้ทรัพยากรต่างๆ ให้เป็นงานที่สัมพันธ์กันโครงสร้างกลุ่มงานที่สามารถทำร่วมกันได้ ต้องจัดคนให้เหมาะสมกับงาน ให้มีกำลังคนที่มีความพร้อม จากนั้นจึงดำเนินการสั่งการให้ดำเนินงานด้วยความร่วมมือที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในขณะที่ทำงานต้องคอยกำกับ ควบคุม วัตถุประสงค์ เพื่อให้งานทุกด้านได้ผลดี

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาคือการดำเนินกิจกรรมในสถานศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษา ครู จัดให้เกิดกิจกรรมทางการศึกษาแก่นักเรียนโดยได้รับความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย เพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีบุคลิกภาพ สติปัญญา ร่างกายและจิตใจให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์บรรลุตามจุดหมายที่กำหนดไว้และเป็นสมาชิกที่ดีแก่สังคม

3. การบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล

ความเป็นมาของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล

นิติบุคคล หมายถึง องค์กรหรือคณะบุคคล ซึ่งกฎหมายสมมติให้เป็นบุคคล เพื่อให้มีสิทธิและหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

การปฏิรูปการศึกษา มีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถและมีความสุข การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพจำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจ และให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และเป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทย มีเอกภาพเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติมีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

ตามหลักการจัดองค์กรต้องถือว่า โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญที่สุดในระบบการศึกษาแก่ประชาชนโดยตรง โรงเรียนจึงเป็นหน่วยงานหลักของระบบการศึกษา ไม่ใช่หน่วยงานสนับสนุน

1. ให้สถานศึกษาเป็นหน่วยรองรับการกระจายอำนาจ
2. สถาบันที่เป็นหลักมากที่สุดของประชาชนมี 3 สถาบัน คือ “บวร” ซึ่งหมายถึง บ้าน วัด โรงเรียน
3. ถ้าต้องการให้การศึกษาของชาติมีคุณภาพดี ต้องสร้างความเข้มแข็งที่ “สถานศึกษา”
4. กล่าวได้ว่าโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและคุณวุฒิสูงสุดโดยศักยภาพแล้วสถานศึกษาสามารถบริหารตนเองได้

สรุปได้ว่า โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดที่ให้บริการแก่ประชาชน โดยให้การศึกษาที่มีคุณภาพ และเป็นที่มีบุคลากรมีความรู้ความสามารถ และสถานศึกษาสามารถจัดการบริหารเองได้

4. บทบาทอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มีเจตนารมณ์กำหนดให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระ คล่องตัว สามารถบริหารและจัดการศึกษา ในสถานศึกษาได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพตามหลักการกระจายอำนาจและการบริหารที่ใช้ โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) โดยมุ่งเน้นให้การบริหารจัดการ เปิดเสรีที่สถานศึกษา โดยให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลมีวัตถุประสงค์ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2546 : 5-6)

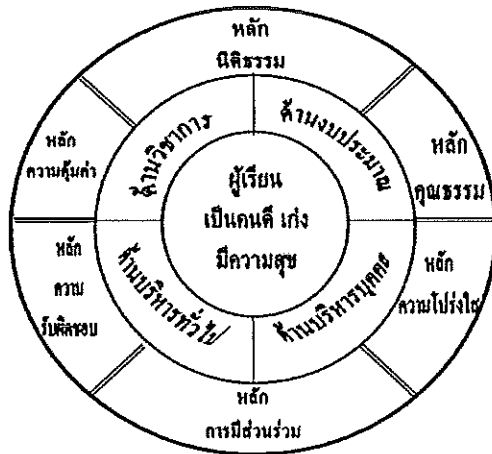
1. เพื่อให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้อย่างอิสระคล่องตัวให้สามารถบริหารจัดการ ได้อย่างสะดวกรวดเร็วมีประสิทธิภาพ ตามหลักการกระจายอำนาจและการบริหารที่ใช้โรงเรียน เป็นฐาน

2. เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาความรู้คุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ดังนั้น สถานศึกษาจะดำเนินการต่างๆ ได้ต้องอยู่ในกรอบของอำนาจและหน้าที่ ตามกฎหมายและวัตถุประสงค์การจัดตั้งสถานศึกษาเท่านั้น นอกจากการบริหารและการจัด การศึกษาตามอำนาจหน้าที่เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนแล้ว รัฐบาลได้มีการปฏิรูป ระบบราชการเพื่อบริการประชาชนให้มีความพึงพอใจในการบริการ โดยได้ออกระเบียบสำนัก นายกรัฐมนตรีว่าด้วย การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ขึ้นเพื่อ ให้ทุกกระทรวง ทบวง กรมและส่วนราชการถือปฏิบัติหรือที่เรียกว่า “หลักธรรมาภิบาล” การบริหารจัดการของสถานศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนและเป็น สถานศึกษาของรัฐต้องนำมาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความ เข้มแข็งให้กับโรงเรียน หลักการดังกล่าว ได้แก่

1. หลักนิติธรรม
2. หลักคุณธรรม
3. หลักความโปร่งใส
4. หลักความรับผิดชอบ
5. หลักความคุ้มค่า

หลักธรรมาภิบาลอาจนำมาบูรณาการเข้ากับการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารทั่วไปและด้านการเงินและงบประมาณ เป็นต้น และเป้าหมายในการจัดการศึกษา คือ ทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่งและมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 33) ดังแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์

ภาพที่ 2 ภาพรวมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

สถานศึกษาและส่วนราชการตามมาตรา 34 (2) มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการนั้นๆ โดยให้มีผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นเป็นผู้บังคับบัญชาและมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. บริหารกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับของทางราชการรวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ
2. ประสานและระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษารวมทั้งควบคุมดูแล บุคลากร การเงิน การพัสดุ สถานที่และทรัพย์สินอื่นของสถานศึกษาหรือส่วนราชการที่ได้รับตามที่ได้รับมอบอำนาจ
3. เป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการหรือส่วนราชการในกิจการทั่วไป รวมทั้งการจัดทำนิติกรรมสัญญาในราชการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการตามวงเงินงบประมาณที่สถานศึกษาหรือส่วนราชการได้รับตามที่ได้รับมอบอำนาจ
4. จัดรายงานประจำปีเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา
5. อำนาจหน้าที่ในการอนุมัติประกาศนียบัตรและวุฒิปัตร์ของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด
6. ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้มอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและ

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งงานอื่นที่กระทรวงมอบหมาย
(ราชกิจจานุเบกษา, 2548 : 15)

สรุปได้ว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลมีความเป็นอิสระ คล่องตัว สามารถบริหารและจัดการศึกษาในสถานศึกษาได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพตามหลักการกระจายอำนาจและการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน ให้มีการบริหารจัดการเปิดเสรีที่สถานศึกษาแต่ต้องอยู่ในกรอบของอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายและวัตถุประสงค์การจัดตั้งสถานศึกษาเท่านั้น นอกจากนี้การบริหารจัดการของสถานศึกษาต้องยึดหลักธรรมาภิบาลเพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มาใช้บริการซึ่งก็คือ นักเรียน ผู้ปกครอง หรือผู้มาติดต่อประสานงาน และสามารถนำมาบูรณาการเข้ากับการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษาซึ่งได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารทั่วไปและด้านการเงินและงบประมาณ

5. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารหรือผู้นำหรือผู้จัดองค์การหรือหัวหน้างาน ไม่ว่าจะหน่วยงานเล็กหรือหน่วยงานใหญ่ หน่วยงานราชการหรือเอกชนก็ตามย่อมมีบทบาทที่เป็นผลต่อการสำเร็จหรือประสิทธิภาพของงานเป็นอย่างยิ่ง บางครั้งการจัดองค์การแม้จะไม่เรียบร้อยถูกต้องอยู่บ้างก็อาจได้รับผลงานสูงได้หากผู้บริหารมีคุณลักษณะที่ดี แต่ถ้าคุณลักษณะหรือพฤติกรรมในการนำของผู้บริหารไม่ดีแม้การจัดองค์การถูกต้องหรือดีเพียงใดก็ตามผลงาที่เกิดขึ้นของหน่วยงานนั้นๆ ย่อมสมบูรณ์ได้ยากดังนั้นผู้บริหารหรือผู้นำจะต้องมีคุณสมบัติเหมาะสม มีพฤติกรรมในการนำที่ถูกต้องเหมาะสมเพราะความสำเร็จของงานทุกด้านขององค์การ ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร หรือผู้นำซึ่งจะวินิจฉัยสั่งการหรือตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารหรือผู้นำนั้นควรที่จะประกอบด้วยเรื่องที่สำคัญ ได้แก่คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ คุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาการและคุณลักษณะด้านความสามารถในการบริหาร

5.1 คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพของผู้นำหรือผู้บริหารที่ดี

1. เป็นผู้มีความรู้
2. เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
3. เป็นผู้มีความกล้าหาญ
4. เป็นผู้มีความเด็ดขาด
5. เป็นผู้มีความริยาจาที่ถูกต้องเหมาะสม
6. เป็นผู้มีความยุติธรรม
7. เป็นผู้มีความลักษณะท่าทางการแสดงออกที่ดี
8. เป็นผู้ที่มีความอดทน
9. เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น
10. เป็นผู้ที่ไม่เห็นแก่ตัว
11. เป็นผู้มีความตื่นตัวหรือระมัดระวังอยู่เสมอ

12. เป็นผู้มีความพินิจพิจารณาสิ่งต่างๆ อย่างมีเหตุผล
13. เป็นผู้มีความสงบเสงี่ยม
14. เป็นผู้มีความจงรักภักดี
15. เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
16. เป็นผู้มีความสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี

5.2 คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ

1. ความมีชีวิตชีวาและทนทาน (Vitality and Endurance) จะต้องมีความคล่องแคล่วว่องไว ตื่นตัวอยู่เสมอ พร้อมอยู่เสมอที่จะรับสถานการณ์ทุกชนิด ปรับตัวได้เปลี่ยนแปลงได้ และร่าเริงแจ่มใสอยู่เสมอ มีความอดทนต่อการทำงานหนักและนานๆ ทนต่อความลำบากเจ็บไข้ได้ โดยไม่ปรีปาก หรือแสดงอาการ ท้อแท้ให้พบเห็น

2. ความสามารถในการตัดสินใจ (Decisiveness) จะต้องตัดสินใจถูกต้อง ตัดสินใจได้เร็ว และเต็มใจเสมอ ที่จะเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตัวเอง ในเมื่อมีปัญหาใดๆ เกิดขึ้น

3. ความสามารถในการจูงใจคน (Persuasiveness) ผู้นำที่สามารถชักจูงให้ผู้อื่นร่วมมือกับตน ได้เท่านั้น ที่จะได้รับความสำเร็จ

4. ความรับผิดชอบ (Responsibility)

5. ความฉลาดไหวพริบ (Intellectual Capacity) ความฉลาดไหวพริบ จำเป็นที่สุดสำหรับผู้บริหาร หรือผู้นำ ที่จะใช้ในการบริหารงาน หรือใช้ในการวินิจฉัยสั่งการ

5.3 คุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาการ

ความรู้ทางวิชาการ ได้แก่ การศึกษาวิชาการทั่วไป การศึกษาด้านวิชาชีพ และการศึกษาให้เกิด ความรอบรู้ เชี่ยวชาญในแขนงวิชาที่คนสนใจสำหรับใช้จัดระดับความรู้ และประสบการณ์ในการทำงานของบุคคลที่มาทำงานในการเป็นผู้บริหาร

5.4 คุณลักษณะด้านความสามารถในการบริหาร

1. ใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารโรงเรียน อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศให้ถูกต้อง การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน การมอบหมายงานให้บุคลากรทำตามความรู้ความสามารถ การควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศงาน

2. สนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนา ได้แก่ การส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองและพัฒนางาน การจัดสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวก และประโยชน์ตอบแทน

3. จัดกิจกรรมหลากหลายเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดกิจกรรมทางวิชาการ การจัดบริการแนะแนว บริการสุขภาพ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ศิลปวัฒนธรรมการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มีบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้

4. ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนางาน

5. ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ เป็นการประเมินผลการปฏิบัติงาน อย่างต่อเนื่องใช้วิธีการที่หลากหลาย ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม นำผลการประเมินไปนิเทศ และพัฒนางานการบริหารเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการองค์การผู้บริหารจะต้องมีลักษณะที่ดีเพื่อให้การจัดการองค์การมีประสิทธิภาพ โดยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารหรือผู้นำ ได้แก่ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ คุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาการ และคุณลักษณะด้านความสามารถในการบริหาร

ผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งต่อประสิทธิผลและศักยภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2549 : 3) ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 4 ผู้บริหารสถานศึกษา หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งของรัฐและเอกชน

ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ พ.ศ. 2548 (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2549 : 169 – 171) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายความว่า บุคคลซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาที่จัดการศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชน ซึ่งประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพดังต่อไปนี้

1. มาตรฐานความรู้ มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบริหารการศึกษา หรือเทียบเท่าหรือคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีความรู้ ดังต่อไปนี้

- 1.1 หลักและกระบวนการบริหารการศึกษา
- 1.2 นโยบายและการวางแผนการศึกษา
- 1.3 การบริหารด้านวิชาการ
- 1.4 การบริหารด้านธุรการ การเงิน พัสดุและอาคารสถานที่
- 1.5 การบริหารงานบุคคล
- 1.6 การบริหารกิจการนักเรียน
- 1.7 การประกันคุณภาพการศึกษา
- 1.8 การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 1.9 การบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน
- 1.10 คุณธรรม จริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

นอกจากคุณวุฒิตามวรรคหนึ่ง ต้องผ่านการอบรมหลักสูตรการบริหารสถานศึกษาที่คณะกรรมการคุรุสภารับรอง

2. มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ดังต่อไปนี้

- 2.1 มีประสบการณ์ด้านการปฏิบัติการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี
- 2.2 มีประสบการณ์ด้านการปฏิบัติการสอนและต้องมีประสบการณ์ในตำแหน่งหัวหน้าหมวด หรือหัวหน้าสาย หรือหัวหน้างาน หรือตำแหน่งบริหารอื่นๆ ในสถานศึกษาแล้วไม่น้อยกว่าสองปี

การบริหารการศึกษาในปัจจุบันมีส่วนประกอบสำคัญหลายอย่างขององค์การที่จะช่วยให้ องค์การนั้นประสบผลสำเร็จ มีความเจริญก้าวหน้าและบรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้องค์ประกอบ ที่สำคัญอย่างยิ่งขาดเสียมิได้ คือบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำหรือผู้บังคับบัญชาซึ่งในที่นี้หมายถึง ผู้บริหาร การดำเนินงานของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับผู้อำนวยการสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้นำในการ บริหารจัดการโดยเฉพาะด้านวิชาการ ผลผลิตที่ได้ก็คือคุณภาพนักเรียน ดังนั้น ความสำเร็จหรือ การล้มเหลวของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงอยู่ที่การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเป็น สำคัญ (สุรศักดิ์ ทิพย์สุบรรณ. 2549: 2) และผู้บริหารต้องมีความสามารถในการบริหารงาน วิชาการตามมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารซึ่งได้แก่ การบริหารจัดการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา การนิเทศภายในสถานศึกษา และการส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการ จัดการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2549 : 21) และการนิเทศการศึกษาจัดว่าเป็นหน้าที่ ของผู้บริหารโดยตรงที่จะต้องจัดให้มีกระบวนการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ (ภาพร เริงไชย, 2547 : 3)

จากที่กล่าวสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำด้านวิชาการ ความสำเร็จหรือ ล้มเหลวของการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาล้วนขึ้นอยู่กับผู้บริหารทั้งสิ้น

1. บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2541 : 101) ได้เสนอบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ดังนี้

1.1 ในด้านวัตถุประสงค์ ประการแรกผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมาย

และวัตถุประสงค์ทางการศึกษา แล้วกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายทางการบริหาร ประการต่อไปคือ ให้ระลึกเสมอว่าอะไรคือสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับนักเรียน นอกจากนั้นควรส่งเสริมสนับสนุนบุคลากร ทางการศึกษาให้ปฏิบัติงานตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ด้านการศึกษา โดยทำให้บุคลากร ทางการศึกษายอมรับเป้าหมายทางการศึกษา ทั้งจุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะและให้ ทุกคนแปรจุดมุ่งหมายสู่การปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน อีกประการหนึ่งคือค้นหาวิถีทางที่มี สำหรับทำให้เป้าหมายบรรลุผลสัมฤทธิ์ และประการสุดท้ายควรหาวิธีเพื่อให้ได้มาซึ่งความร่วมมือ จากบุคลากรทางการศึกษาทุกคน และก่อให้เกิดความสามัคคีขึ้นในระหว่างบุคลากรทาง การศึกษาด้วยกัน

1.2 ในด้านการวางแผน ผู้บริหารควรออกแบบรูปแบบเพื่อการปฏิบัติงาน ไว้ล่วงหน้า โดยผ่านทางการเลือกแนวทาง (Alternatives) ที่ดีที่สุดโดยกำหนดผลที่ได้จาก การปฏิบัติงาน นอกจากนี้ควรทำความเข้าใจ (Clarify) ในสิ่งที่ต้องการให้สัมฤทธิ์ผล และต้องวางแผนสำหรับผลสัมฤทธิ์ ปรับปรุงระบบค่านิยมของสังคมโดยทำงานให้ยืดหยุ่นเพื่อ ปรับให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกิจกรรม รวมทั้งทำแผนให้สมบูรณ์ทบทวนแผน อย่างสม่ำเสมอ ทำแผนการศึกษาให้เข้ากับแผนของประเทศ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการวิจัย ทำแผนให้เป็นจริงและปฏิบัติได้ ประการสำคัญคือต้องทำให้บุคลากรทางการศึกษาทุกคนเข้าใจ

1.3 ในด้านการจัดองค์การ ผู้บริหารควรวางโครงสร้างของการจัดองค์การ

รูปแบบของตำแหน่งและความสัมพันธ์โดยกำหนดตำแหน่งของบุคลากรให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของกฎหมายตลอดจนกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรและส่งเสริมพฤติกรรมกลุ่มสู่ผลสัมฤทธิ์ของวัตถุประสงค์ทางการศึกษาโดยผ่านทาง การปฏิบัติงาน กระบวนการสื่อความหมายและการประเมินผล นอกจากนี้ควรก่อให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยของกลุ่ม โดยผ่านทางความสัมพันธ์ทางการแสดงออกด้วยตนเองและการนำตนเอง อย่างไรก็ตามควรก่อให้เกิดบรรยากาศแบบประชาธิปไตย โดยผ่านทางความสัมพันธ์อันดี รวมทั้งส่งเสริมประสิทธิผลและประสิทธิภาพเพื่อทำให้วัตถุประสงค์สัมฤทธิ์ผล ประการสุดท้ายควรคงไว้ซึ่งมิตรภาพ ความเคารพและความมั่นใจในระหว่างบุคลากร

1.4 ในด้านการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรแนะนำบุคลากรว่าควรทำอะไรบ้างเพื่อให้กิจกรรมทั้งหลายดำเนินไปสู่วัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้โดยประสานงานองค์ประกอบต่างๆ ที่ครอบคลุมทิศทางของการทำงาน เช่น สถานการณ์ เครื่องมือ การเงิน ความรู้และทักษะอันจะทำให้ได้ผลงานจากการทำงานมากที่สุดโดยลงทุนน้อยที่สุดประการต่อไปต้องเคารพความรู้บุคลิกภาพ และเกียรติของบุคลากรทุกคน ทำให้บุคลากรเคารพตนเองและมีความพอใจในตัวเอง (Self-Satisfied) ตลอดจนก่อให้เกิดความสามัคคีในพลังทางกาย สังคมและเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ต้องเป็นผู้ประสานงานระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง ในเรื่องหลักสูตร วิธีสอน กฎ ระเบียบ บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อม มากไปกว่านั้นยังเป็นผู้ใช้อำนาจและหน้าที่ตัดสินใจกิจกรรมของบุคลากรทำให้บุคลากรรับผิดชอบต่องานที่ตัวเองทำรวมทั้งกำหนด ขั้นตอนของปัญหาเพื่อการแก้ปัญหาโดยใช้วิธีแก้ปัญหาจากผลการอภิปรายของกลุ่ม ทั้งนี้ต้องเข้าใจความรู้สึกและการตัดสินใจของบุคลากร และหลีกเลี่ยงการใช้ความคิดเห็นของตนเองแต่ผู้เดียว

1.5 ในด้านการประเมินผล ผู้บริหารควรประเมินผลกระบวนการทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ โดยการเปรียบเทียบมาตรฐานและค่านิยมที่กำหนดไว้ โดยค้นหาจุดอ่อนแก้ไขจุดอ่อนดังกล่าว และรู้จุดแข็งของบุคลากรมีประเมินผลเพื่อปรับปรุงงานและตัวบุคลากรเพื่อก่อให้เกิดความพอใจทางจิตวิทยา และปรับปรุงเรื่องมนุษยสัมพันธ์ นอกจากนี้ต้องก่อให้เกิดความเข้าใจแก่ประชาชนให้ได้รับความสนใจและการร่วมมือจากประชาชน โดยจะต้องทำการประเมินผลอย่างต่อเนื่องเป็นระบบและเป็นปรนัยตลอดจนส่งเสริมการประเมินผลตนเองและการปรับปรุงตนเองในตัวบุคลากรด้วย

บทบาทหน้าที่ข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้บริหารมีความสำคัญอย่างยิ่งในการปฏิบัติงานในองค์การให้สำเร็จ แต่ทั้งนี้ผู้บริหารเพียงมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาตลอดจนภารกิจของผู้บริหารตามมาตรฐานด้วยเพื่อจะได้เป็นแนวทางการปฏิบัติ ซึ่งคุรุสภา (เกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารสถานศึกษาของคุรุสภา. 2540 : 21) ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารดังนี้

1. มาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา

มาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ตามที่คุรุสภาได้กำหนดไว้ให้ผู้บริหารได้ศึกษาและปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา มี 3 ส่วน ที่สำคัญดังนี้

ส่วนที่ 1 มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารต้องมีมาตรฐานความรู้ คือ ผ่านการอบรมหลักสูตรการบริหารสถานศึกษาที่คุรุสภารับรอง และมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบริหารการศึกษา โดยมีความรู้อย่างน้อยดังต่อไปนี้

1. หลักและกระบวนการบริหารการศึกษา
2. นโยบายและการวางแผนการศึกษา
3. การบริหารด้านวิชาการ
4. การบริหารด้านธุรการ การเงิน พัสดุและอาคารสถานที่
5. การบริหารงานบุคคล
6. การบริหารกิจการนักเรียน
7. การประกันคุณภาพการศึกษา
8. การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ
9. การบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน
10. คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

นอกจากมาตรฐานด้านความรู้ผู้บริหารยังต้องมีมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ คือมีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือมีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอนและต้องมีประสบการณ์ในตำแหน่งหัวหน้าหมวด / หัวหน้าสาย / หัวหน้างาน / ตำแหน่งบริหารอื่นๆ ในสถานศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี

ส่วนที่ 2 มาตรฐานการปฏิบัติงาน ผู้บริหารต้องมีมาตรฐานในการปฏิบัติงานดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพ การบริหารการศึกษาคณะสมบัติเบื้องต้นที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารมืออาชีพ คือ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพด้วยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพ ได้แก่ การเป็นผู้ริเริ่ม ผู้ร่วมงาน ผู้ร่วมจัดงานหรือกิจกรรม รวมทั้งการเป็นผู้เสนอผลงานและเผยแพร่ผลงานขององค์กร เพื่อให้สมาชิกยอมรับและเห็นคุณค่าประโยชน์ของผู้บริหารที่มีต่อการพัฒนาองค์กร ตลอดจนการนำองค์กรให้เป็นที่ยอมรับของสังคมโดยส่วนรวม

มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาของบุคลากร ผู้เรียนและชุมชน ผู้บริหารมืออาชีพแสดงความรัก ความเมตตา และความปรารถนาดีต่อองค์กร ผู้ร่วมงาน ผู้เรียน และชุมชน ด้วยการตัดสินใจในการทำงานต่างๆ เพื่อผลการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นกับทุกฝ่าย การตัดสินใจของผู้บริหารต้องผ่านกระบวนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลของการกระทำ เนื่องจากการตัดสินใจของผู้บริหารมีผลต่อองค์กรโดยส่วนรวม ผู้บริหารจึงต้องเลือกแต่กิจกรรมที่จะนำไปสู่ผลดีผลทางบวก ผลต่อการพัฒนาของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและระมัดระวังไม่ให้เกิดผลทางลบโดยมิได้ตั้งใจ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่ความไว้วางใจความศรัทธาและความรู้สึกเป็นที่พึงได้ของบุคคลทั้งปวง

มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็ม ศักยภาพความสำเร็จของการบริหาร อยู่ที่การดำเนินการเพื่อให้บุคลากรในองค์กรหรือผู้ร่วมงาน ได้มีการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ ผู้บริหารมีอาชีพต้องหาวิธีพัฒนาผู้ร่วมงาน โดย การศึกษาจุดเด่น จุดด้อยของผู้ร่วมงาน กำหนดจุดพัฒนาของแต่ละคน และเลือกใช้วิธีการ ที่เหมาะสมกับการพัฒนาด้านนั้นๆ แล้วใช้เทคนิคการบริหารและการนิเทศภายในให้ผู้ร่วมงานได้ ลงมือปฏิบัติจริง ประเมิน ปรับปรุง ให้ผู้ร่วมงานรู้ศักยภาพ เลือกแนวทางที่เหมาะสมกับตนและ ลงมือปฏิบัติจนเป็นผลให้ศักยภาพของผู้ร่วมงานเพิ่มพูนพัฒนาก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้งนำไปสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนงานขององค์กรให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง ผู้บริหารมีอาชีพวางแผนงานขององค์กรได้อย่างมียุทธศาสตร์ เหมาะสมกับเงื่อนไขข้อจำกัด ของผู้เรียน ครู ผู้ร่วมงาน ชุมชน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับนโยบายแนวทาง เป้าหมายของการพัฒนาเพื่อนำไปปฏิบัติจนเกิดผลต่อการพัฒนาอย่างแท้จริง แผนงานต้อง มีกิจกรรมสำคัญที่นำไปสู่ผลของการพัฒนา ความสอดคล้องของเป้าหมาย กิจกรรมและผลงาน ถือเป็นคุณภาพสำคัญที่นำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพสูง มีความคุ้มค่าและเกิดผลอย่าง แท้จริง

มาตรฐานที่ 5 พัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มี คุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับนวัตกรรมการบริหารเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้บริหารในการนำไปสู่ ผลงานที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ ผู้บริหารมีอาชีพต้องมีความรู้ในการบริหาร แนวใหม่ๆ เลือกและปรับปรุง ใช้นวัตกรรมได้หลากหลาย ตรงกับสภาพการณ์ เงื่อนไขข้อจำกัด ของงานและองค์กร จนนำไปสู่ผลได้จริงเพื่อให้องค์กรก้าวหน้าพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้งผู้ร่วมงาน ทุกคนได้ใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ มีความภาคภูมิใจในผลงานร่วมกัน

มาตรฐานที่ 6 ปฏิบัติงานขององค์กรโดยเน้นผลถาวร ผู้บริหารมีอาชีพ เลือกและใช้กิจกรรมการบริหารที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของบุคลากรและองค์กร จนบุคลากรมีนิสัยในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ผู้บริหารต้องมีความเพียรพยายาม กระตุ้น ยั่วยุ ทำทนายให้บุคลากรมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและชื่นชมผลสำเร็จเป็นระยะๆ จึงควรเริ่มจากการริเริ่ม การร่วมพัฒนาการสนับสนุนข้อมูลและให้กำลังใจให้บุคลากรศึกษา ค้นคว้า ปฏิบัติ และปรับปรุง งานต่างๆ ได้ด้วยตนเอง จนเกิดเป็นค่านิยมในการพัฒนางานตามภาวะปกติ อันเป็นบุคลิกภาพ ที่พึงปรารถนาของบุคลากรและองค์กร รวมทั้งบุคลากรทุกคนชื่นชมและศรัทธาในความสามารถ ของตน

มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ผู้บริหารมีอาชีพสามารถนำเสนอผลงานที่ได้ทำสำเร็จแล้วด้วยการรายงานผลที่แสดงถึงการ วิเคราะห์งานอย่างรอบคอบ ครอบคลุมการกำหนดงานที่จะนำไปสู่ผลแห่งการพัฒนาการลงมือ ปฏิบัติจริง และผลที่ปรากฏมีหลักฐานยืนยันชัดเจน การนำเสนอรายงานเป็นโอกาสที่ผู้บริหาร จะได้คิดทบทวนถึงงานที่ได้ทำไปแล้วว่ามีข้อจำกัด ผลดี ผลเสีย และผลกระทบที่มีได้ระวางไว้ อย่างไร ถ้าผลงานเป็นผลดีจะชื่นชม ภาคภูมิใจได้ในส่วนใด นำเสนอให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นได้

อย่างไร ถ้าผลงานยังไม่สมบูรณ์จะปรับปรุงเพิ่มเติมได้อย่างไร และจะนำประสบการณ์ที่ได้พบไปใช้ประโยชน์ในการทำงานต่อไปอย่างไร คุณประโยชน์อีกประการหนึ่งของรายงานที่ดี คือ การนำผลการประเมินไปใช้ในการประเมินตนเอง รวมทั้งการทำให้เกิดความรู้สึกชื่นชมของผู้ร่วมปฏิบัติงานทุกคน การที่ผู้ปฏิบัติงานได้เรียนรู้เกี่ยวกับความสามารถและศักยภาพของตน เป็นขั้นตอนสำคัญอย่างหนึ่งที่จะนำไปสู่การรู้คุณค่าแห่งตน

มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหารมีหน้าที่แนะนำ ตักเตือน ควบคุมกำกับดูแลบุคลากรในองค์กร การที่จะปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวให้ได้ผลดี ผู้บริหารต้องประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี มิฉะนั้นคำแนะนำตักเตือน หรือการกำกับดูแลของผู้บริหารจะขาดความสำคัญ ไม่เป็นที่ยอมรับของบุคลากรในองค์กร ผู้บริหารที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกๆ ด้าน เช่น ด้านคุณธรรม จริยธรรม ความยุติธรรมและบุคลิกภาพจะมีผลสูงต่อการยอมรับของบุคลากร ทำให้เกิดความเชื่อถือศรัทธาต่อการบริหารงาน จนสามารถปฏิบัติตามได้ด้วยคามพึงพอใจ

มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์ หน่วยงานการศึกษาเป็นองค์กรหนึ่งที่อยู่ในชุมชน และเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคมซึ่งมีองค์กรอื่นๆ เป็นองค์ประกอบ ทุกหน่วยงานมีหน้าที่ร่วมมือกันพัฒนาสังคมตามบทบาทหน้าที่ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารการศึกษาเป็นบุคลากรสำคัญของสังคมหรือชุมชนที่จะชี้แนะแนวทางการพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าตามทิศทางที่ต้องการ ผู้บริหารมีอาชีพต้องร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นในการเสนอแนะทางปฏิบัติ แนะนำ ปรับปรุงการปฏิบัติ และแก้ปัญหาของชุมชนหรือหน่วยงานอื่น เพื่อให้เกิดผลดีต่อสังคมส่วนรวมในลักษณะร่วมคิด ร่วมวางแผนและร่วมปฏิบัติ ด้วยความเต็มใจ เต็มความสามารถ พร้อมทั้งยอมรับความสามารถ รับฟังความคิดเห็น และเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ความสามารถของตนอย่างเต็มศักยภาพเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยและการร่วมมือกันในสังคม นำไปสู่การยอมรับและศรัทธาอย่างภาคภูมิใจ

มาตรฐานที่ 10 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา ความประทับใจของผู้ร่วมงานที่มีต่อผู้บริหารองค์กรอย่างหนึ่ง คือ ความเป็นผู้รอบรู้ทันสมัย ทันโลก รู้อย่างกว้างขวางและมองไกล ผู้บริหารมีอาชีพจึงต้องติดตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกทุกๆ ด้านจนสามารถสนทนากับผู้อื่นด้วยข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย และนำข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่ได้รับมาใช้ในการพัฒนางานและผู้ร่วมงานการตื่นตัว การรับรู้ และการมีข้อมูลข่าวสารสารสนเทศเหล่านี้ นอกจากเป็นประโยชน์ต่องานพัฒนาแล้วยังนำมาซึ่งการยอมรับและความรู้สึกเชื่อถือของผู้ร่วมงานอันเป็น เงื่อนไขเบื้องต้นที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ลึกซึ้งต่อเนื่องต่อไป

มาตรฐานที่ 11 เป็นผู้นำและสร้างผู้นำ ผู้บริหารมีอาชีพสร้างวัฒนธรรมขององค์กรด้วยการพูดนำ ปฏิบัตินำ และจัดระบบงานให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม โดยการให้รางวัลแก่ผู้ที่ทำงานได้สำเร็จแล้วจนนำไปสู่การพัฒนาตนเอง คิดได้เอง ตัดสินใจได้เองพัฒนาได้เองของผู้ร่วมงานทุกคน ผู้บริหารมีอาชีพจึงต้องแสดงออกอย่างชัดเจน และสม่ำเสมอเกี่ยวกับวัฒนธรรมขององค์กรเพื่อให้ผู้ร่วมงานมีความมั่นใจในการปฏิบัติงานสามารถเลือกการกระทำที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม แสดงออกและชื่นชมได้ด้วยตนเองผู้บริหารจึงต้องสร้างความรู้สึ

ประสบความสำเร็จให้แก่บุคลากรแต่ละคนและทุกคนจนเกิดภาพความเป็นผู้นำในทุกระดับนำไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง

มาตรฐานที่ 12 สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์ การพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืนสอดคล้องกับความก้าวหน้าของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดยั้งผู้บริหารจำเป็นต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสามารถจัดการกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้สอดคล้อง สมดุลและเสริมสร้างซึ่งกันและกันผู้บริหารมืออาชีพจึงต้องตื่นตัวอยู่เสมอ มองเห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้านรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และกล้าที่จะตัดสินใจดำเนินการเพื่อผลในอนาคต อย่างไรก็ตามการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงนี้ ย่อมเป็นสิ่งประกันได้ว่า การเสี่ยงในอนาคตจะมีโอกาสผิดพลาดน้อยลง การที่องค์กรปรับได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ ย่อมเป็นผลให้องค์กรพัฒนาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับความก้าวหน้าของโลกตลอดไป

ส่วนที่ 3 มาตรฐานการปฏิบัติตน เป็นแบบแผนในการประพฤติตน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียงและฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคม อันจะนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ (ข้อบังคับว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ 2548 : 40)

มาตรฐานการปฏิบัติตน (จรรยาบรรณของวิชาชีพ) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นครูหรือผู้บริหารการศึกษา ต้องประพฤติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ ดังนี้

1. จรรยาบรรณต่อตนเอง คือ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ
2. จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ คือ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องรักศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต และรับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ
3. จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ คือ 1) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์และหรือผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า 2) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์ และหรือผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ 3) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางกายวาจาและจิตใจ 4) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์ และหรือผู้รับบริการ 5) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

4. จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ คือ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

5. จรรยาบรรณต่อสังคม คือ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ประพฤติปฏิบัติตน เป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (ข้อบังคับว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ. 2548 : 45-46)

สรุปว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการบริหารงานในองค์การให้ประสบความสำเร็จ มีดังนี้ กำหนดจุดมุ่งหมายทางการศึกษา มีการวางแผน จัดองค์การ การปฏิบัติงานของบุคลากร และการประเมินผลแต่ทั้งนี้ผู้บริหาร และผู้บริหารพึงมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์ มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาตลอดจนภารกิจของผู้บริหารตามมาตรฐานด้วยเพื่อจะได้เป็นแนวทางการปฏิบัติงาน มี 3 ส่วนดังนี้ มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน

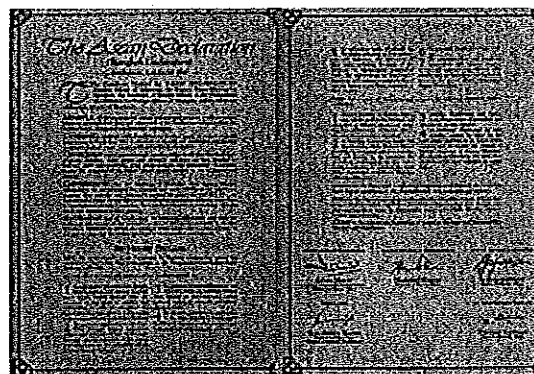
ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

อาเซียน (ASEAN) หรือ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Association of Southeast Asian Nations) คือ องค์กรเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมและความมั่นคง จัดตั้งขึ้นตามปฏิญญาอาเซียน ประกาศในคำประกาศปฏิญญา ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 (ค.ศ.1967) มีสมาชิกแรกก่อตั้ง 5 ประเทศ ได้แก่ ไทย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ โดยประเทศสมาชิกใหม่ที่เพิ่งเข้าร่วม ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม (7 มกราคม 2527), เวียดนาม (28 กรกฎาคม 2538), ลาว พม่า (23 กรกฎาคม 2540) และกัมพูชา (30 เมษายน 2542) (อนัญญา เชื้อไทย 2555 : 41) ปัจจุบันประกอบด้วยประเทศสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศในภูมิภาค ชำรงไว้ซึ่งสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงทางการเมือง สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรม การกีดกันอยู่ดีบนพื้นฐานของความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศสมาชิก และการศึกษาถูกกำหนดให้เป็นกลไกหลักในการนำอาเซียนก้าวสู่ความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและสังคมมีศักยภาพในการแข่งขันและอำนาจในการต่อรอง เจริญกับกลุ่มประเทศในภูมิภาคอื่นๆ รวมทั้งประชาคมยุโรป มีกลไกการขับเคลื่อนประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ ประชาคมการเมือง-ความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจ และประชาคมสังคม

และวัฒนธรรมอาเซียน การขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนในมิติด้านการศึกษาได้กำหนดเป้าหมายเพื่อก้าวสู่ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน โดยให้ความสำคัญต่อความเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาในภูมิภาค ในประเด็นการเสริมสร้างโอกาสด้านการศึกษาให้แก่ประชาชนอย่างเท่าเทียม การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการศึกษาในภูมิภาคทุกระดับ การส่งเสริมความร่วมมือด้านเครือข่ายเยาวชน ตลอดจนการส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกันโดยกระบวนการเชื่อมโยง และเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาในภูมิภาค (ประภัสสร เทพชาตรี. 2555 : 28)

ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ประชาคมอาเซียนสู่สถานศึกษา โดยเน้นการสร้างความรู้ความตระหนัก การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในการเป็นประชาคมอาเซียน ดังนั้นเพื่อส่งเสริมการพัฒนา ศักยภาพของผู้เรียนและการดำเนินงานที่ผ่านมาโรงเรียนได้จัดกิจกรรมหลากหลาย เช่น การเรียนรู้ผ่านสื่อ อนุกรมน์ รูปภาพ วีดิทัศน์ นิทรรศการ การจัดกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการติดต่อสื่อสารกับโรงเรียนในประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนทางสื่อ ICT และมีหลายโรงเรียนได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรง และมีกิจกรรมค่ายสร้างสรรค์ที่เน้นการสร้างความรู้ความตระหนักเรื่องประชาคมอาเซียน (แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2554)

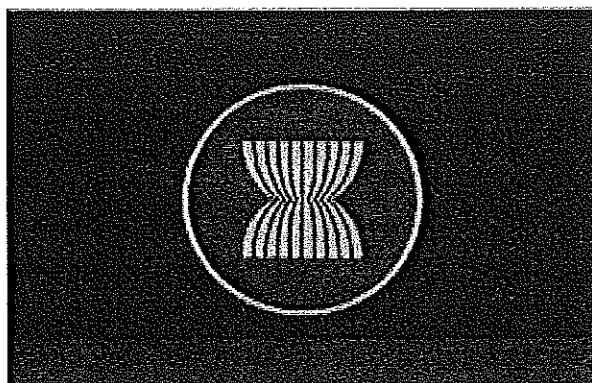

ภาพที่ 3 แสดงการก่อตั้งสมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) ก่อตั้งโดยปฏิญญากรุงเทพฯ เมื่อ 8 สิงหาคม 1967 (พ.ศ. 2510)

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน
ดังกล่าวต่อไปนี้ (สุกัญญา มกรารุจ. 2555 : 33)

สัญลักษณ์อาเซียน

ภาพที่ 4 แสดงสัญลักษณ์อาเซียน

สัญลักษณ์ของอาเซียนเป็นรูปรวงข้าวสีเหลือง 10 มัด หมายถึง การที่ประเทศ
ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 10 ประเทศรวมกันเพื่อเพื่อมิตรภาพและความเป็นน้ำหนึ่งใจ
เดียวกันอยู่ในพื้นที่วงกลม สีแดง สีขาว และสีน้ำเงิน ซึ่งแสดงถึงความเป็นเอกภาพ มีตัวอักษร
คำว่า “asean” สีน้ำเงินอยู่ใต้ภาพอันแสดงถึงความมุ่งมั่นที่จะทำงานร่วมกันเพื่อความมั่นคง
สันติภาพ เอกภาพ และความก้าวหน้าของประเทศสมาชิกอาเซียน สีทั้งหมดที่ปรากฏ
ในสัญลักษณ์ของอาเซียนเป็นสีสำคัญที่ปรากฏในธงชาติของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน

สีเหลือง หมายถึง ความเจริญรุ่งเรือง

สีแดง หมายถึง ความกล้าหาญและความก้าวหน้า

สีขาว หมายถึง ความบริสุทธิ์

สีน้ำเงิน หมายถึง สันติภาพและความมั่นคง

ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน ภาษาอังกฤษ

อัตลักษณ์ของอาเซียน

อาเซียนต้องส่งเสริมอัตลักษณ์ร่วมกันของตนเองและความรู้สึก เป็นส่วนหนึ่งในหมู่
ประชาชนของตน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และคุณค่าร่วมกันของอาเซียน

คำขวัญของอาเซียน

“One Vision, One Identity, One Community”

“หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งอัตลักษณ์ หนึ่งประชาคม”

วันอาเซียน วันที่ 8 สิงหาคม

เพลงประจำอาเซียน เพลง The ASEAN Way

เป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งอาเซียน

ปฏิญญาอาเซียนระบุวัตถุประสงค์สำคัญ 7 ประการของการก่อตั้งอาเซียน
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (การพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคม
อาเซียน. 2555 : 5) ดังนี้

1. ส่งเสริมความร่วมมือและความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์และการบริการ
2. ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงส่วนภูมิภาค
3. เสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ พัฒนาทางวัฒนธรรมในภูมิภาค
4. ส่งเสริมให้ประชาชนในอาเซียนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี
5. ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปของการฝึกอบรมและการวิจัย และส่งเสริมการศึกษาด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
6. เพิ่มประสิทธิภาพของการเกษตรและอุตสาหกรรม การขยายการค้า ตลอดจนการปรับปรุงการขนส่งและการคมนาคม
7. เสริมสร้างความร่วมมืออาเซียนกับประเทศภายนอก องค์การความร่วมมือ
แห่งภูมิภาคอื่นๆ และองค์การระหว่างประเทศ

พัฒนาการของประชาคมอาเซียน (อณูณ เชื้อไทย 2555 : 45)

1. ยุคก่อนกฎบัตรอาเซียน (พ.ศ. 2510 - 2550 หรือ ค.ศ. 1967 - 2007)
อาเซียนได้พัฒนาความร่วมมือแบบคู่เจรจากับประเทศ กลุ่มประเทศต่างๆ ได้แก่
ออสเตรเลีย (พ.ศ. 2520) นิวซีแลนด์ (พ.ศ. 2521) ญี่ปุ่น แคนาดา สหรัฐฯ ประชาคมยุโรป
(พ.ศ. 2523) สาธารณรัฐเกาหลี จีน รัสเซีย (พ.ศ. 2534) อินเดีย (พ.ศ. 2535) โดยมีการประชุม
สุดยอดกับผู้นำจีน ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี (กลุ่มอาเซียนบวกสาม Asean+3 Summit หรือ
อาเซียนพลัสทรี) และการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (East Asia Summit-EAS) เป็นประจำ
ทุกปี นอกจากนี้อาเซียนยังมีความร่วมมือกับองค์การและกลุ่มประเทศในภูมิภาคต่างๆ เช่น
สหประชาชาติ คณะมนตรีความร่วมมือรัฐอ่าวอาหรับ (Gulf Cooperation Council For The
Arab States Of The Gulf-GCC) และตลาดร่วมอเมริกาใต้ตอนล่าง (MERCOSUR) เป็นต้น
- พัฒนาการที่สำคัญของอาเซียนด้านการเมืองและความมั่นคง
- การจัดทำสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
(Treaty Of Amity And Cooperation in Southeast Asia)

การออกเอกสาร Zone Of Peace, Freedom And Neutrality (ZOPFAN)
สนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty On
The Southeast Asia Nuclear Weapon-Free Zone)

การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-
แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum)

ความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาที่กระทบเสถียรภาพในภูมิภาค เช่น สงคราม
กัมพูชา การผลักดันให้มีพัฒนาการทางการเมืองในพม่า และความร่วมมือด้านการต่อต้านการ
ก่อการร้าย เป็นต้น

พัฒนาการสำคัญของอาเซียนด้านเศรษฐกิจ

การจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA) ซึ่งเป็น
ข้อเสนอของไทย เขตอุตสาหกรรมอาเซียน (ASEAN Investment Area : AIA) ที่เป็นรากฐานใน
การพัฒนาไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การส่งเสริมการลดช่องว่างด้านการพัฒนาระหว่างประเทศสมาชิก (Initiative
On ASEAN Integration : IAI)

พัฒนาการด้านสังคมและวัฒนธรรม

ความร่วมมือด้านการปราบปรามยาเสพติด (Drug-Free ASEAN in 2015) ด้าน
ความร่วมมือทางการศึกษาโดยมีประเทศไทยเป็นที่ตั้ง ASEAN University Network และความ
ร่วมมือด้านการจัดการโรคระบาด เช่น การจัดประชุมสุดยอดอาเซียน+3 เรื่อง SARS ที่กรุงเทพฯ

2. ยุคหลังกฎบัตร (พ.ศ. 2551-ปัจจุบัน หรือ ค.ศ. 2008 – ปัจจุบัน)

กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงในบริบทการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมใน
ภูมิภาคและโลก การรวมตัวทางเศรษฐกิจในภูมิภาค รวมทั้งปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่ๆ
ทำให้อาเซียนต้องปรับตัวให้เข้ากับปัญหาท้าทายต่างๆ ในกรณี ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนที่บาหลี
ปี พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) ได้แสดงเจตนารมณ์ให้สร้างประชาคมอาเซียนประกอบด้วย 3 เสา
หลัก คือ การเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในปี พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020)
สอดคล้องกับวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 ที่ผู้นำเคยประกาศเมื่อปี พ.ศ. 2527 (ค.ศ. 1984) และ
จัดทำกฎบัตรอาเซียนเพื่อให้เป็น Rules-Based Organization โดยต่อมาในการประชุมสุดยอด
อาเซียนที่เซบู พ.ศ. 2550 (ค.ศ. 2007) ผู้นำเห็นชอบให้ร่นระยะเวลาการเป็นประชาคมอาเซียน
ลงอีก 5 ปี เป็นปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015)

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน

เดือนธันวาคม พ.ศ.2540 ผู้นำอาเซียนได้รับรองเอกสาร “วิสัยทัศน์อาเซียน 2020”
กำหนดเป้าหมายหลัก 4 ประการ เพื่อมุ่งพัฒนาอาเซียนไปสู่ “ประชาคมอาเซียน” (ASEAN

Community) ให้เป็นผลสำเร็จภายในปี พ.ศ.2563 (ค.ศ.2020) ซึ่งประกอบด้วยเสาประชาคมหลัก 3 เสา ได้แก่ ประชาคมความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียนรวมทั้งจัดโครงสร้างองค์กรของอาเซียน รองรับภารกิจและพันธกิจ

เป็นการแปลงสภาพอาเซียนจากองค์กรที่มีการรวมตัวหรือร่วมมือกันแบบหลวมๆ เพื่อสร้างและพัฒนาไปสู่สภาพการเป็น “นิติบุคคล” ซึ่งเป็นที่มาของการนำหลักการนี้ไปร่างเป็นกฎบัตรอาเซียน ซึ่งเป็นธรรมนูญการบริหารปกครองกลุ่มประเทศอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ

โดยนโยบายการดำเนินงานของอาเซียนจะเป็นผลจากการประชุมหารือในระดับหัวหน้ารัฐบาลระดับรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน การประชุมสุดยอดเป็นการประชุมในระดับสูงสุดเพื่อกำหนดแนวนโยบายในภาพรวมและเป็นโอกาสที่ประเทศสมาชิกจะได้ร่วมกันประกาศเป้าหมายและแผนงานของอาเซียนในระยะยาวโดยการจัดทำเอกสารในรูปแบบของแผนปฏิบัติการ (Action Plan) แถลงการณ์ร่วม (Joint Declaration) ปฏิญญา (Declaration) ความตกลง (Agreement) หรืออนุสัญญา (Convention) เช่น Hanoi Declaration, Hanoi Plan of Action และ ASEAN Convention on Counter Terrorism เป็นต้น ส่วนการประชุมในระดับรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่อาวุโสจะเป็นการประชุมเพื่อพิจารณาทั้งนโยบายในภาพรวมและนโยบายเฉพาะด้านโดยหารือในรายละเอียดมากขึ้น

วันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2546 ผู้นำอาเซียนเห็นชอบปฏิญญาอาเซียนคองคอร์ดสองที่เมืองบาหลี อินโดนีเซีย เพื่อจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี 2563

วันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2550 ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 12 ที่เมืองเซบู ประเทศฟิลิปปินส์ ลงนามในปฏิญญาเซบูกำหนดให้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558

วันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 13 ที่สิงคโปร์ ตกลงให้มีการจัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมอาเซียน 2558 ทั้งสามเสาหลัก

วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2552 ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 15 ที่ชะอำ หัวหิน ผู้นำอาเซียนได้ลงนามรับรอง “ปฏิญญาชะอำ หัวหินว่าด้วยแผนงานจัดตั้งประชาคมอาเซียน ค.ศ.2009 - 2015” เพื่อจัดตั้งประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558

กฎบัตรอาเซียน

ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 13 เมื่อปี พ.ศ. 2550 ที่ประเทศสิงคโปร์ ผู้นำอาเซียนได้ลงนามกฎบัตรอาเซียน ซึ่งเปรียบเสมือน “ธรรมนูญของอาเซียน” ที่วางกรอบทางกฎหมายและโครงสร้างองค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของอาเซียนในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขับเคลื่อนการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ตามที่ผู้นำอาเซียนได้ตกลงกันไว้ โดยวัตถุประสงค์ของกฎบัตรอาเซียน คือ ทำให้อาเซียนเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีการเคารพ

กฎกติกาในการทำงานมากขึ้น นอกจากนี้ กฎบัตรให้สถานะนิติบุคคลแก่อาเซียนเป็นองค์กรระหว่างรัฐบาล โดยกฎบัตรอาเซียนมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2551 (ณรงค์ โพธิ์พฤกษ์ นันท์, 2555 : 21)

กระทรวงศึกษาธิการ (2555 : 5) ในการประชุมสุดยอดที่ประเทศมาเลเซียปี พ.ศ. 2548 ได้มีการจัดทำปฏิญญาจัดตั้งกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) ซึ่งเป็นเอกสารสำคัญในการกำหนดหลักการพื้นฐานโดยมีการกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์ และโครงสร้างของอาเซียน 3 ประการ คือ การจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และการเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

ประการที่ 1 ด้านการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community-APSC) อาเซียนมุ่งส่งเสริมในด้านการเมืองและความมั่นคง เพื่อเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค เพื่อให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และสามารถแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งโดยสันติวิธี อาเซียนจึงได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community Blueprint) วัตถุประสงค์เพื่อ

1. มีกฎ กติกาพื้นฐานภายใต้ค่านิยมร่วมกัน
2. มีความสงบสุขและรับผิดชอบร่วมกันในการรักษาความมั่นคงสำหรับประชาชนที่ครอบคลุมอย่างรอบด้าน
3. มีพลวัตและมีปฏิสัมพันธ์กับประเทศนอกอาเซียน
4. มุ่งให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติ
5. มีระบบแก้ไขความขัดแย้งระหว่างกันได้ด้วยดี
6. มีเสถียรภาพอย่างรอบด้าน
7. มีกรอบความร่วมมือเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงทั้งรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ๆ เพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยและมั่นคง

ประการที่ 2 ด้านการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community-AEC) อาเซียนจะรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี 2558 โดยมีเป้าหมายให้อาเซียนมีตลาดและฐานการผลิตเดียวกันและมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานมีฝีมืออย่างเสรี อาเซียนได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community Blueprint) ในการประชุมสุดยอดอาเซียนปี พ.ศ. 2546 ผู้นำอาเซียนได้เห็นชอบให้มีการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายในปี พ.ศ. 2563 และเร่งรัดการรวมกลุ่มเพื่อเปิดเสรีสินค้าและบริการสำคัญ 11 สาขา ต่อมา ให้เร่งรัดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายในโดยกำหนดให้ปี พ.ศ. 2553 เป็นเป้าหมายในการ

รวมตัวของสินค้าและบริการ แต่ให้มีการผ่อนปรนสำหรับกัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนามเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน และสร้างให้อาเซียนเป็นศูนย์กลางภายในของภูมิภาคคานอำนาจของประเทศอื่นๆ ภายในภูมิภาคที่มีบทบาทโดดเด่น ซึ่งวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว (Single Market And Production Base)
2. มีความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ
3. มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค
4. สามารถบูรณาการเข้ากับระบบเศรษฐกิจโลก
5. เกิดการรวมตัวทางเศรษฐกิจและอำนวยความสะดวกในการติดต่อค้าขาย

ระหว่างกัน

6. เกิดการไหลเวียนอย่างเสรีของสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน การพัฒนาทางเศรษฐกิจ

7. ลดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคม

8. ลดช่องว่างการพัฒนาระหว่างประเทศสมาชิก

9. ส่งเสริมความร่วมมือในนโยบายการเงินและเศรษฐกิจมหภาค ตลาดการเงินและตลาดลงทุน การประกันภัยและภาษีอากร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม

10. พัฒนาความร่วมมือด้านกฎหมาย การเกษตร พลังงาน การท่องเที่ยว

11. พัฒนาศักยภาพมนุษย์โดยการยกระดับการศึกษาและการพัฒนาฝีมือแรงงาน

ประการที่ 3 ด้านประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC) อาเซียนมุ่งหวังประโยชน์จากการรวมตัวกันเพื่อทำให้ประชาชนมีการอยู่ดีกินดีปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีสิ่งแวดล้อมที่ดีและมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวโดยมีความร่วมมือเฉพาะด้าน ภายใต้ประเด็นเชิงสังคมและวัฒนธรรมที่ครอบคลุมในหลายด้าน เช่น เยาวชน การศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สิทธิมนุษยชน สาธารณสุข วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม สตรี แรงงาน การจัดการความยากจน วัฒนธรรมและสารนิเทศ กิจการพลเรือน การตรวจคนเข้าเมืองและกงสุล ยาเสพติด การจัดการภัยพิบัติ และได้ตั้งเป้าการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 โดยมุ่งหวังให้เป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีการพัฒนาในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์อาเซียน อาเซียนได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint) เน้นให้มีการส่งเสริม

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเขียน นักคิด และศิลปินในภูมิภาค และเสริมสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียนในภูมิภาค โดยเฉพาะในระดับประชาชน วัตถุประสงค์เพื่อ

1. เป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง
2. มีสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน
3. มีการพัฒนาในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
4. ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน
5. ส่งเสริมอัตลักษณ์อาเซียน

จากพันธกิจดังกล่าวจะพบว่ามีความสำคัญกับประเทศไทย ดังนี้

1. อาเซียนเป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่มีความใกล้ชิดกับไทยมากที่สุด ประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียนหลายประเทศเป็นเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดกัน มีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน มีพฤติกรรมการบริโภคที่คล้ายๆกัน มีสินค้าและบริการที่สามารถส่งเสริมซึ่งกันและกันได้หรือมีสินค้าบริการที่คล้ายคลึงกันซึ่งสามารถร่วมมือกัน ก็จะสามารถสร้างความแข็งแกร่งในอำนาจการต่อรอง อันจะนำมาซึ่งการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจการค้าที่สำคัญยิ่ง

2. การรวมกลุ่มประชาคมอาเซียนทำให้เกิดตลาดในภูมิภาคที่มีขนาดใหญ่ โดยสามารถนำจุดแข็งของแต่ละประเทศมาเสริมกับจุดแข็งของประเทศไทย เพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดในการผลิตส่งออกและบริการซึ่งจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อมีการย้ายปัจจัยการผลิตได้อย่างเสรีมากขึ้น นอกจากนี้การมีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะช่วยให้ประเทศสมาชิกมีความเป็นปึกแผ่นและช่วยสร้างอำนาจการต่อรองในเวทีต่างๆ มากขึ้น

3. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวด้านการค้าและการลงทุนของไทย เนื่องจากการผลักดันมาตรการต่างๆ เพื่อเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะก่อให้เกิดการยกเลิกหรือลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดไม่ว่าจะเป็นอุปสรรคด้านภาษี หรือมาตรการทางการค้าอื่นๆ ที่มีใช้อยู่ประเทศสมาชิกจะแสวงหาความร่วมมือเพื่อลด/ขจัดอุปสรรคต่างๆ เหล่านี้รวมถึงการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุนระหว่างกัน

4. ประชาคมเศรษฐกิจจะทำให้ผู้ประกอบการไทยได้เริ่มปรับตัวและเตรียมความพร้อมกับสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงผู้ประกอบการจำเป็นต้องเร่งปรับตัวและใช้โอกาสที่ลดอุปสรรคทางการค้าและการลงทุนต่างๆ ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะสาขาที่ไทยมีความพร้อมและมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง

อาเซียนกับการศึกษา

ความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของความร่วมมือเฉพาะด้านของอาเซียน โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ทศวรรษแรกของการก่อตั้งอาเซียน เมื่อมีการประชุมด้านการศึกษา ASEAN Permanent Committee On Socio-Cultural Activities ครั้งแรกในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2518 ความร่วมมือดังกล่าวมีการพัฒนาการเป็นลำดับอย่างช้าๆ ทั้งในเชิงกลไกการบริหารจัดการและในเชิงสาระความร่วมมือ โดยในเชิงกลไกการบริหารจัดการนั้นมีความพยายามในการผลักดันให้ความร่วมมือด้านการศึกษาของอาเซียนมีลักษณะทางการและมีผลในเชิงนโยบายและในเชิงปฏิบัติมากขึ้น ต่อมาเมื่ออาเซียนมีการปรับตัวในเชิงโครงสร้างเพื่อให้ความร่วมมือในด้านต่างๆ ของอาเซียนเข้มแข็งขึ้น ได้มีการจัดตั้ง ASEAN Committee On Education (ASCOE) ซึ่งเป็นกลไกการบริหารความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532

ประเทศไทยเป็นผู้นำในการก่อตั้งสมาคมอาเซียน มีศักยภาพเป็นแกนนำในการสร้างประชาคมอาเซียนให้เข้มแข็ง ภายใต้การก่อตั้งนี้ต้องยึดหลักสำคัญ คือ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมของอาเซียน ซึ่งการศึกษาจัดอยู่ในประชาคมนี้ด้วย ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญที่จะส่งเสริมให้ประชาคมด้านอื่นๆ มีความเข้มแข็ง เนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาในทุกๆ ด้าน

การเตรียมความพร้อมของการศึกษาไทยมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. การสร้างประชาคมอาเซียนด้วยการศึกษา ให้ประเทศไทยเป็น Education Hub มีการเตรียมความพร้อมในด้านกรอบแนวคิด คือ แผนการศึกษาแห่งชาติที่จะมุ่งสร้างความตระหนักรู้ของคนไทยในการจัดการศึกษา เพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนของประชาคมอาเซียน พัฒนาสมรรถนะให้พร้อมจะอยู่ร่วมกันและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา โดยให้มีการร่วมมือกัน 3 ด้าน คือ ด้านพัฒนาคุณภาพการศึกษา การขยายโอกาสทางการศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริการและจัดการศึกษา

2. ขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนด้วยการศึกษา โดยการสร้างความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศอาเซียน ความแตกต่างทางด้านชาติพันธุ์ หลักสิทธิมนุษยชน การส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเพื่อพัฒนาการติดต่อสื่อสารระหว่างกันในประชาคมอาเซียน มีการเพิ่มครูที่จบการศึกษาด้านภาษาอังกฤษเข้าไปในทุกๆ ระดับชั้นการศึกษา เพื่อให้นักเรียนไทยสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังมีการร่วมมือกับภาคเอกชนในการรับอาสาสมัครเข้ามาสอนภาษาต่างประเทศรวมถึงวัฒนธรรมของประเทศต่างๆ เพื่อความอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจกันของประเทศในประชาคม

ส่วนด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษานั้นจะพัฒนาตาหลัก 3N ได้แก่ Ned Net โครงข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ NEIS ศูนย์กลางรวบรวม จัดเก็บและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศ

ด้านการศึกษานิวคลีอัส ศูนย์เรียนรู้แห่งชาติ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดเวลา มีการพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นพลเมืองอาเซียน การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ความเอื้ออาทร โดยใช้ การศึกษาเป็นกลไกในการสร้างวัฒนธรรมใหม่ นอกจากนี้ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลาง ด้านอาเซียนศึกษา เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านศาสนาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาไปสู่ประชาคม อาเซียนและสากลต่อไป (การเตรียมพร้อมด้านการศึกษาของไทย เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน : ออนไลน์)

การศึกษาของไทยที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน

ปฏิญญาชะอำ-หัวหินด้านการศึกษา (การขับเคลื่อนการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2555 : 6-7)

จากการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 15 ที่ชะอำ-หัวหิน ประเทศไทย ผู้นำอาเซียน ได้ประกาศปฏิญญาว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาเพื่อบรรลุประชาคมอาเซียน ที่เอื้ออาทรและแบ่งปันให้การศึกษาเป็นเครื่องมือและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อการรวมตัวเป็น ประชาคมอาเซียนที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลางและมีความรับผิดชอบทางสังคม เน้นย้ำถึงบทบาท การศึกษาในการสร้างประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558 ประกอบด้วย 3 เสาหลัก ดังนี้

1. บทบาทของภาคการศึกษาในเสาการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

1.1 สนับสนุนความเข้าใจและความตระหนักรับรู้เรื่อง ภูมิบัตรอาเซียน ผ่าน หลักสูตรอาเซียนในโรงเรียน และเผยแพร่ภูมิบัตรอาเซียนที่แปลเป็นภาษาต่างๆ ของชาติใน อาเซียน

1.2 ให้ความสำคัญแก่ประชาธิปไตยให้มากขึ้น เคารพในสิทธิมนุษยชน และค่านิยมในเรื่องแนวทางที่สันติภาพในหลักสูตรของโรงเรียน

1.3 สนับสนุนความเข้าใจและความตระหนักรับรู้ในความหลากหลายทาง วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อในภูมิภาคในหมู่อาจารย์ผ่านการฝึกอบรม โครงการ แลกเปลี่ยน และการจัดตั้งข้อมูล พื้นฐานออนไลน์

1.4 จัดให้มีการประชุมผู้นำโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอในฐานะที่เป็นพื้นฐาน สำหรับการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นในภูมิภาคอาเซียน การสร้างศักยภาพและ เครือข่าย รวมทั้งยอมรับการดำรงอยู่ของเวทีโรงเรียนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2. บทบาทภาคการศึกษาในเสาเศรษฐกิจอาเซียน

2.1 พัฒนารอบทักษะภายในประเทศของแต่ละประเทศสมาชิกเพื่อช่วย สนับสนุนการมุ่งไปสู่การจัดทำการยอมรับทักษะในอาเซียน

2.2 สนับสนุนการขับเคลื่อนของนักเรียน นักศึกษาให้ดีขึ้นโดยพัฒนาบัญชีรายการระดับภูมิภาคของอุปกรณ์สารนิเทศด้านการศึกษาที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจัดหาได้

2.3 สนับสนุนการเคลื่อนย้ายแรงงานมีฝีมือในภูมิภาคอาเซียน โดยผ่านกลไกความร่วมมือในระดับภูมิภาคระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งจะต้องดำเนินควบคู่ไปกับการพยายามในการปกป้องและปรับปรุงมาตรฐานทางการศึกษาและวิชาชีพ

2.4 พัฒนาด้านอาชีพบนพื้นฐานของความสามารถในภูมิภาคอาเซียนโดยมุ่งไปที่การสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก และเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรมโดยประสานตามกระบวนการ ภายใต้กรอบการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านแรงงาน

3. บทบาทของภาคการศึกษาในเสาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

3.1 พัฒนาเนื้อหาสาระร่วมในเรื่องอาเซียนสำหรับโรงเรียน เพื่อใช้เป็นตัวอ้างอิงสำหรับการฝึกอบรมและการสอนของครูอาจารย์

3.2 เสนอให้มีหลักสูตรปริญญาด้านศิลปวัฒนธรรมอาเซียนในมหาวิทยาลัย และเสนอให้มีภาษาประจำชาติอาเซียนให้เป็นภาษาต่างประเทศวิชาเลือกในโรงเรียน

3.3 สนับสนุนโครงการระดับภูมิภาคที่มุ่งเน้นที่การส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียนให้แก่เยาวชน รับรองการมีอยู่ของโครงการอื่นๆ นอกเหนือจากนี้ เช่น การนำเที่ยวโรงเรียนอาเซียน โครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนนักศึกษาอาเซียน การประชุมเยาวชนอาเซียน ด้านวัฒนธรรม การประชุมสุดยอดเยาวชนนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยอาเซียน การประชุมเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน และการประกวดสุนทรพจน์ระดับเยาวชน

3.4 สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีพในประเทศสมาชิกอาเซียน โดยการสนับสนุนการศึกษาสำหรับทุกคน

3.5 จัดให้มีการประชุมวิจัยทางการศึกษาอาเซียน เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางการวิจัยและพัฒนาในภูมิภาคให้เป็นเวทีสำหรับนักวิจัยจากประเทศสมาชิกเพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองในประเด็นและเรื่องที่เกี่ยวข้องของภูมิภาค

3.6 สนับสนุนความเข้าใจและการตระหนักรู้ในประเด็นและเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคอาเซียน โดยการบูรณาการให้อยู่ในหลักสูตรของโรงเรียน และการมอบรางวัลโรงเรียนสีเขียวอาเซียน

3.7 เฉลิมฉลองวันอาเซียน (วันที่ 8 สิงหาคม) ในโรงเรียนโดยเฉพาะในเดือนสิงหาคมผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การร้องเพลงชาติอาเซียน การจัดการแข่งขันเรื่องประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอาเซียน การจัดแสดงเครื่องหมายและสัญลักษณ์อื่นๆ ของอาเซียน การจัดค่ายเยาวชนอาเซียน เทศกาลเยาวชนอาเซียน และวันเด็กอาเซียน

นโยบายกระทรวงศึกษาธิการในการดำเนินการด้านการศึกษาตามปฏิญญา
ชะอำ-หัวหิน ว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษา เพื่อบรรลุประชาคมอาเซียน
จากการประชุมคณะกรรมการระดับชาติเพื่อขับเคลื่อนการศึกษาในอาเซียนสู่การ
บรรลุเป้าหมายในการจัดตั้งประชาคมอาเซียน เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ในการประชุม
ณ กระทรวงศึกษาธิการ ที่ประชุมได้ให้ความเห็นชอบนโยบายเพื่อดำเนินงานตามปฏิญญา
ชะอำ-หัวหินด้านการศึกษา ดังนี้

นโยบายที่ 1 การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียน
เพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมของครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา
ประชาชนเพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

นโยบายที่ 2 การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนให้มีทักษะที่
เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เช่น ความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษา
เพื่อนบ้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะความชำนาญการที่สอดคล้องกับการปรับตัวและการ
เปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม และการเพิ่มโอกาสในการหางานทำของประชาชน รวมทั้ง
พิจารณาแผนผลดีกำลังคน

นโยบายที่ 3 การพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษา
และครู อาจารย์ในอาเซียน รวมทั้งให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกันในอาเซียน
การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาต่างๆ และการแลกเปลี่ยนเยาวชน การพัฒนา
ระบบการศึกษาทางไกลซึ่งช่วยสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต การส่งเสริมและปรับปรุงการศึกษา
ด้านอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมทางอาชีพทั้งในขั้นต้นและขั้นต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมและ
เพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของประเทศสมาชิกของอาเซียน

นโยบายที่ 4 การเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียนเพื่อรองรับการ
ก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วย การจัดทำความตกลงยอมรับร่วมด้านการศึกษา
การพัฒนาความสามารถ ประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่างๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรี
การศึกษาควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน

นโยบายที่ 5 การพัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคม
อาเซียน

ปฏิญญาการศึกษา รากฐานประชาคมอาเซียน

วันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2552 กระทรวงศึกษาธิการได้เป็นเจ้าภาพจัดการสัมมนา
วิชาการและประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “ปฏิญญาการศึกษา : รากฐานประชาคมอาเซียน” โดยมี
วัตถุประสงค์เพื่อขยายผลการจัดการศึกษาระดับชาติในทั้ง 3 เสาหลักของอาเซียน ประกอบด้วย
เสาหลักด้านการเมืองและความมั่นคง เสาหลักด้านเศรษฐกิจ และเสาหลักด้านสังคมและ

วัฒนธรรม ตามเป้าหมายของปฏิญญาเซอฮา-หัวหิน ว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือด้าน การศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายประชาคมอาเซียนที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ซึ่งผู้นำอาเซียนได้ให้การ รับรองปฏิญญาดังกล่าวในวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2552 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 7-9)

สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อยในหัวข้อเรื่องการศึกษา : รากฐานประชาคมอาเซียน

กลุ่มที่ 1 การศึกษา : รากฐานประชาคม การเมืองและความมั่นคงที่ประชุมได้ ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรมีการสร้างองค์ความรู้ให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในภูมิภาค (People Connectivity)
2. ให้มีการส่งเสริมงานวิจัยเพื่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างประเทศสมาชิกใน ภูมิภาค
3. สื่อควรมีบทบาทในการร่วมองค์ความรู้เชิงสร้างสรรค์ในอาเซียน
4. สถานีโทรทัศน์ NBT ควรให้เวลาที่เหมาะสมในการให้ความรู้เกี่ยวกับ อาเซียน
5. ควรมีการส่งเสริมประชาธิปไตย หลักการสิทธิมนุษยชนและสันติภาพ การ ให้ความรู้แก่พลเมือง ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาเพื่อนบ้านเพื่อให้เกิดการยกระดับและพัฒนาด้าน การศึกษา
6. การจัดกิจกรรมด้านการศึกษาควรมาจากทุกภาคส่วนของสังคมไม่จำกัด เฉพาะหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น
7. ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาที่อยู่ชายแดนให้สิทธิแก่คนต่างด้าวหรือไม่มี สัญชาติด้วยความเสมอภาคเช่นเดียวกับเด็กไทย เพื่อยกระดับให้เป็นสถาบันการศึกษานานาชาติ อย่างแท้จริง
8. ควรให้ภาครัฐสนับสนุนให้ภาคประชาสังคม วัด โรงเรียนร่วมจัดการศึกษา แก่ประชาชนทุกคน รวมทั้งผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพเช่นเดียวกับประชาชน ทั่วไปรวมทั้งการดำเนินโครงการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและการศึกษาเพื่อป้องกันโรคเอดส์ ซึ่งเป็น โครงการที่กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการร่วมกับองค์การซีมีโอและอาเซียน

กลุ่มที่ 2 การศึกษา : รากฐานประชาคมเศรษฐกิจที่ประชุมได้ร่วมเสนอความ คิดเห็น ดังนี้

1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศควรให้มีความรู้ความเข้าใจและเจต คติ ที่ดีเกี่ยวกับการเปิดเสรีการค้าและบริการของอาเซียนที่ยึดหลักการ Free And Fair พร้อมทั้ง เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในภูมิภาค

2. นำทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น บุคลากรทางการศึกษาหลักสูตรนโยบายและอื่นๆ ที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พร้อมรับผลกระทบที่เกิดจากการเกิดประชาคมเศรษฐกิจ

3. ควรมีการวิเคราะห์ในมุมกว้างเกี่ยวกับความต้องการของอาเซียนและผลประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้รับเพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์

4. รัฐบาลควรกำหนดนโยบายการดำเนินการดังกล่าวอย่างชัดเจนและพิจารณาโลกที่มีประสิทธิภาพเพื่อนำไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อให้สามารถตอบสนองเป้าหมายการเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลางและเป้าหมายอื่นๆ ของอาเซียน

5. การศึกษาต้องผลิตคนที่มีคุณภาพให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและสถานประกอบการ

6. การศึกษาต้องมีบทบาทสำคัญในการประชาสัมพันธ์ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับอาเซียน

7. ภาควิชาการศึกษาคควรวิเคราะห์ความต้องการของตลาดอาเซียนและความต้องการของประเทศไทยเพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์ และกำหนดแนวทางรองรับผลกระทบจากการเปิดเสรี

กลุ่มที่ 3 การศึกษา : รากฐานประชาสังคมและวัฒนธรรม ที่ประชุมได้ร่วมเสนอความคิดเห็น ดังนี้ **มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**

1. การจัดการศึกษาเพื่อสร้างสมรรถนะของประชาคม ได้แก่ การส่งเสริมทักษะด้านการสื่อสาร (ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน) การส่งเสริมทักษะด้านความคิด ทักษะชีวิต การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ การรู้จักแบ่งปัน การมีจิตอาสา การรู้จักประนีประนอม และการส่งเสริมหลักการประชาธิปไตย การสร้างมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาอาเซียนด้วยการส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน การสอนนักเรียนให้รู้จักวิธีคิดแก้ปัญหาและปฏิบัติ และการเรียนรู้ศาสนาที่หลากหลาย

2. การสร้างอัตลักษณ์อาเซียนและจิตสำนึกของพลเมืองอาเซียน ด้วยการจัดการศึกษาแก่กลุ่มคนทุกระดับโดยไม่ละเลยชนกลุ่มน้อย

3. การจัดแหล่งการเรียนรู้ร่วมกันด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาเพื่อนบ้าน การจัดค่ายวิชาการ การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และทรัพยากรร่วมกัน

4. การจัดการศึกษาด้านสังคมและวัฒนธรรมสามารถบูรณาการความร่วมมือกับเสาอื่นด้วยการบูรณาการหลักสูตรองค์ความรู้ การดำเนินกิจกรรมของอาเซียน และส่งเสริมการติดต่อสื่อสารของประชาคมอาเซียน

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2555 : 64 - 65) แผนการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (พ.ศ. 2552 - 2558) ระบุถึงการพัฒนามนุษย์ไว้ว่า “อาเซียนจะส่งเสริมความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน โดยประชาชนเข้าถึงโอกาสอย่างเที่ยงธรรมในการพัฒนามนุษย์ ส่งเสริมและลงทุนในด้านการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต การฝึกอบรมและการเสริมสร้างขีดความสามารถ ส่งเสริมนวัตกรรมและการประกอบการ ส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาศาสตร์เชิงประยุกต์และเทคโนโลยีในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ”

โดยอาเซียนมีเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ด้านการให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยเน้นการบูรณาการด้านการศึกษาให้เป็นวาระการพัฒนาอาเซียน การสร้างสังคมความรู้โดยส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง ส่งเสริมการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กปฐมวัย และการสร้างความตระหนักรู้เรื่องอาเซียนในกลุ่มเยาวชน ผ่านทางการศึกษาและกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างอัตลักษณ์อาเซียนบนพื้นฐานของมิตรภาพและความร่วมมือซึ่งกันและกัน และประเทศไทยให้ความสำคัญกับการศึกษาโดยเริ่มต้นการปฏิรูปการศึกษามาตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แต่ยังมีปัญหาที่ต้องเร่งพัฒนา ปรับปรุง และต่อยอด โดยเฉพาะด้านคุณภาพการศึกษารวมทั้งเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาส การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยกำหนดเป็นการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) โดยรัฐบาลไทยได้จัดสรรงบประมาณ 3,000 ล้านบาท (ปี พ.ศ. 2552 - 2557) สำหรับแผนดำเนินการระยะ 5 ปี เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน (Education Hub) โดยมีเป้าหมายว่าภายในปี พ.ศ. 2557 จะมีนักเรียน นักศึกษาต่างชาติ เข้ามาศึกษาต่อในประเทศไทยจำนวนทั้งสิ้นสามแสนคน ด้วยการพัฒนาโรงเรียนเป้าหมายทุกระดับการศึกษาให้จัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เริ่มโครงการสร้างศูนย์อัจฉริยภาพ 14 แห่งทั่วประเทศ ตามนโยบายการเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาคของรัฐบาล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2554 : 34)

ผลการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

ผลการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่สอง ช่วงปี พ.ศ. 2552 - 2554 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาหลัก คือ วิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ จากการทดสอบระดับชาติมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 โดยเฉพาะในรายวิชาภาษาอังกฤษแสดงให้เห็นว่าระบบการศึกษาของไทยยังมีปัญหาและจะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเรียนรู้วัฒนธรรมและการสร้างความเข้าใจในวิถีชีวิตของคนในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งกำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางการของอาเซียน (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2555 : 1)

1. กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีโครงการ Spirit Of ASEAN เพื่อผลักดันการดำเนินงานด้านการศึกษาให้มีสมรรถนะที่สำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตในประชาคมอาเซียน และเตรียมเยาวชนไทยให้มีความพร้อมในการเป็นสมาชิกที่ดีของประชาคมอาเซียน สามารถติดต่อสื่อสารและอยู่ร่วมกันได้บนพื้นฐานของความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกัน ด้วยการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจากทุกภูมิภาคให้เป็นศูนย์อาเซียนศึกษา (ASEAN Studies Center/Thailand) ซึ่งเมื่อ พ.ศ. 2555 มีอยู่ 54 ศูนย์ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนที่มีความพร้อมสำหรับนักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา ในโรงเรียนที่เป็นที่ตั้งศูนย์และโรงเรียนเครือข่าย รวมทั้งประชาชนในชุมชนรายรอบโรงเรียน ซึ่งแบ่งเป็นโรงเรียน 2 รูปแบบ ได้แก่ (การพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน กระทรวงศึกษาธิการ. 2555 : 11)

1.1 โรงเรียน Sister School จำนวน 30 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนและมีศูนย์อาเซียนศึกษา เน้นการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เทคโนโลยี และภาษาอาเซียน 1 ภาษา (ภาษาในประเทศอาเซียน 9 ประเทศ คือ เวียดนาม ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ บรูไน ลาว พม่า กัมพูชา และมาเลเซีย) และการศึกษา พหุวัฒนธรรม

1.2 โรงเรียน Buffer School จำนวน 24 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนและมีศูนย์อาเซียนศึกษา เน้นการเรียนการสอนภาษาอาเซียน 1 ภาษา โดยต้องเป็นภาษาประเทศที่มีชายแดนติดที่ตั้งของโรงเรียน เช่น ลาว พม่า กัมพูชา ฯลฯ การศึกษาพหุวัฒนธรรมและเทคโนโลยี

2. กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการด้านการให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยจัดทำแผนยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้านการศึกษา และได้ดำเนินงานเกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนบางส่วนไปบ้างแล้ว เช่น การหารือเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภูมิภาคโดยเฉพาะการจัดทำระบบถ่ายโอนหน่วยกิตของอาเซียน (ASEAN Credit Transfer System : ACTS) ภายใต้การดำเนินการของ เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน การจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) การสร้างความร่วมมือกับโรงเรียนในต่างประเทศในลักษณะโรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง มีการแลกเปลี่ยนครู และนักเรียน เพื่อให้ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของครูและนักเรียนดียิ่งขึ้น จัดทำสื่อสำเร็จรูปสำหรับครูภาษาอังกฤษที่ไม่จบวิชาเอกภาษาอังกฤษ ซึ่งได้ทดลองให้นำร่องเมื่อ พ.ศ. 2552 จำนวน 225 โรงเรียน พบว่าประสบความสำเร็จดีจึงขยายเพิ่มเป็น 21,000 โรงเรียนในปัจจุบัน

การจัดการศึกษาเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559 (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559 : ออนไลน์)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคู่มือผู้สังคมนักเรียนรู้อัตโนมัติอย่างยั่งยืน มีแนวทางในการพัฒนา ดังนี้

1. พัฒนาเด็กวัยเรียนให้มีความรู้ทางวิชาการ สติปัญญาทางอารมณ์ที่เข้มแข็ง สามารถศึกษาหาความรู้และต่อยอดองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองโดยมีการพัฒนาหลักสูตรและมีกระบวนการปรับการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านที่เชื่อมโยงกับภูมิสังคม โดยบูรณาการพัฒนาระบบการเรียนรู้ให้หลากหลายทั้งด้านวิชาการ ทักษะชีวิต และนันทนาการที่ครอบคลุมทั้งศิลปะ ดนตรี กีฬา วัฒนธรรม ศาสนา ประชาธิปไตย ความเป็นไทย และเรื่องอาเซียนศึกษารวมทั้งส่งเสริมการใช้และการอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น การใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ควบคู่กับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศหลัก รวมทั้งการเรียนรู้ภาษาสากลอื่นที่เหมาะสมและภาษาประเทศเพื่อนบ้าน

2. ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสร้างกระแสสังคมให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ การอ่าน ใฝ่เรียนรู้ส่งเสริมการศึกษาทางเลือกที่สอดคล้องกับผู้เรียนมีระบบเทียบโอนความรู้/ประสบการณ์ พัฒนาบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และสร้างปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญา การใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ทั่วไป ระบบการจัดการความรู้ในชุมชน

แผนการดำเนินงานที่สำคัญของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 (แผนการดำเนินงานที่สำคัญของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 : ออนไลน์)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนขึ้น ด้วยการสร้างและพัฒนา “ทุนมนุษย์” ให้เข้มแข็งมีพลังพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมสู่ความมั่นคงของประเทศในอนาคต การจัดการศึกษาจากนี้ไปจะเป็นการมองหาศักยภาพที่แท้จริงของทุกภาคส่วนของสังคมทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่สามารถเป็นเชื้อเพลิงขับเคลื่อนการศึกษาให้คนไทยได้รู้จักศักยภาพของตนเอง ศักยภาพของผู้อื่น รู้เท่าทัน และสามารถแข่งขันได้ในประชาคมโลก การจัดการศึกษาจะยึดพื้นที่ซึ่งมีบริบทและความต้องการแตกต่างกันเป็นฐานในการพัฒนา เพื่อให้คนไทยทุกกลุ่มวัย ทุกช่วงวัย ได้รับการพัฒนาสอดคล้องกับศักยภาพและโอกาสของพื้นที่นั้นๆ โดยบูรณาการการจัดการศึกษาภายใต้ 9 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ อันได้แก่

1. การปรับตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน/ ประชาคมโลก
2. การพัฒนาสถานศึกษาและองค์ความรู้
3. การพัฒนาเทคโนโลยีและเครื่องมืออุปกรณ์
4. การพัฒนาครูทั้งระบบ
5. การพัฒนาศักยภาพผู้เรียน
6. การวิจัยและถ่ายทอดองค์ความรู้
7. การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา
8. การส่งเสริมการมีงานทำ
9. การบริหารจัดการกลยุทธ์ของกระทรวงศึกษาธิการ

โดยมีกรอบแนวคิดว่า ในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ต้องมุ่งเน้นหลักการในการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1. การพัฒนาหลักสูตรตามศักยภาพของพื้นที่ ซึ่งมีความหลากหลายทางภูมิศาสตร์ และทรัพยากร
  2. การพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพและอัจฉริยภาพของตนเอง เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ
  3. สนับสนุนการสร้างอาชีพระหว่างเรียนและเพิ่มรายได้ให้กับครู คณาจารย์ โดยการจัดตั้งกองทุนตั้งตัวได้ เพื่อลดปัญหาหนี้สินครู และเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนให้คุ้นเคยกับระบบเศรษฐกิจขนาดย่อมสู่เศรษฐกิจขนาดใหญ่เมื่อสำเร็จการศึกษา
  4. การพัฒนาครูทั้งระบบสู่การพัฒนาครูมืออาชีพ เพื่อให้สร้างทรัพยากรบุคคลอย่างมีคุณภาพ
  5. ขยายโอกาสการศึกษาให้แก่ผู้เรียนทุกกลุ่มด้วยกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา เปิดโอกาสให้นักเรียนยากจนสามารถกู้ยืมและชำระคืนเมื่อมีรายได้ถึงเกณฑ์ที่กำหนด
  6. นำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการศึกษา เพื่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ใหม่ของผู้สอนและผู้เรียน สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมไทยและสังคมโลก
- ดังนั้น ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาที่ยั่งยืน จึงยึดแนวคิดพื้นฐาน 3 ประการ เพื่อนำหลักการสู่การปฏิบัติ ดังนี้
1. คำนึงถึงศักยภาพและบริบทรอบๆ ตัวผู้เรียน
  2. พัฒนาและยกระดับองค์ความรู้และกระบวนการเรียนการสอนให้ทัดเทียมอารยะประเทศด้วยการบริหารจัดการและเทคโนโลยีสมัยใหม่
  3. มุ่งสู่เป้าหมายของการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและยกระดับศักยภาพในการทำงานให้กับบุคลากรคนไทย ให้แข่งขันได้ในระดับสากล

ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จำเป็นต้องพิจารณาทิศทางการเปลี่ยนแปลงในบริบทโลก ทั้งในส่วนของความร่วมมือทางการเงิน การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภค การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ และประการสำคัญคือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรทางสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดกรอบแนวคิดว่าการศึกษจะต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้น ผลผลิตของการศึกษจะต้องนำไปสู่การเตรียมประชาชนคนไทยในอนาคตที่มีความเป็นไทย มีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับการพัฒนาศักยภาพพื้นที่/ท้องถิ่น และศักยภาพประเทศ ซึ่งกำลังก้าวเข้าสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก (รู้เขา รู้เรา เทำทัน แข่งขันได้) โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และพัฒนาแต่ละกลุ่มเป้าหมายไม่เหมือนกันโดยเน้นทั้ง ความรู้ (Literacy) และสมรรถนะ (Competency) ทั้งในทางวิชาการและวิชาชีพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการจัดทำแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน/ประชาคมโลก

1. การสร้างองค์ความรู้/ความตระหนักให้กับผู้เรียน ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจของอาเซียน

2. เตรียมความพร้อมด้านภาษาอังกฤษ โดยเน้นความสามารถในแต่ละระดับ ดังนี้ ป.1-3, ป.4-6 เน้น Communicative English ม.1-3 “Work-oriented English และ ม. 4-6 แบ่งเป็น Technical & Vocational English และ Academic English

3. พัฒนาสื่อการสอนภาษาอังกฤษ Tablet-based content สนับสนุนเครือข่ายพัฒนาภาษาอังกฤษ ได้แก่ ศูนย์ ERIC 190 ศูนย์ ERIC Network 878 Stations มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

4. ส่งเสริมโรงเรียน 2 ภาษา English-bilingual Education ขยายผลจาก EP MEP จัดระบบ Coaching ศูนย์ศึกษาอาเซียนและศูนย์ภูมิภาค Sister School 30 โรงเรียน Buffer School 24 โรงเรียน Education Hub 14 โรงเรียน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาสถานศึกษาและองค์ความรู้

1. โครงการมัธยมศึกษาเชิงปฏิบัติการประกอบด้วยโรงเรียนมาตรฐานสากล 500 โรงเรียน โรงเรียนในฝันสู่ World Class 500 โรงเรียน ศูนย์วิสาหกิจเพื่อการศึกษา 1,502 โรงเรียน (S, M, L) พัฒนาครูโรงเรียนในฝัน โรงเรียนประจำตำบล

2. โครงการอ่านอย่างสร้างสรรค์

3. โครงการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐาน (ซ่อมแซม ก่อสร้าง)

ในโรงเรียนปกติ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โรงเรียนศึกษาพิเศษ

4. โครงการประกันคุณภาพการศึกษาที่มุ่งสมรรถนะการประกอบอาชีพ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาเทคโนโลยีและอุปกรณ์

1. พัฒนาการใช้ Internet จัดคอมพิวเตอร์ 11,260 โรงเรียน ทั้งแท็บเล็ต สำหรับนักเรียนชั้น ป. 1 และคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอน สื่อ electronic (e-content) 800 รายการ พัฒนาครู/บุคลากร ICT 47,039 คน Access Point 12,000 โรงเรียน OBEC Channel (Distance learning) พัฒนาด้วย e-Training 97,200 คน พัฒนาศึกษานิเทศก์ แนวใหม่ 4,400 คน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาครูทั้งระบบ

1. พัฒนาครูและศึกษานิเทศก์ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ Computer Tablet การใช้หลักสูตรเพื่อการมีงานทำ
2. พัฒนาด้วย e-Training 97,200 คน พัฒนาศึกษานิเทศก์แนวใหม่ 4,400 คน จ้างครูคลังสมอง 7,000 คน จ้างครูสาขาขาดแคลน เช่น สาขาวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ (3,420 คน)
3. จัดบุคลากรสนับสนุนการสอน ได้แก่ พนักงานธุรการ 14,532 คน นักการภารโรง 8,745 คน พี่เลี้ยงเด็กพิการ 14,000 คน
4. ส่งเสริมยกย่อง เชิดชูเกียรติครูที่มีศักยภาพโดยประเมินครูดีเด่น OBEC Awards

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาศักยภาพผู้เรียน

1. พัฒนาเด็กทุกคนตามศักยภาพผู้เรียนโดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและระบบส่งต่อผู้เรียน
2. พัฒนาเด็กปฐมวัยพัฒนาโรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ 1,876 โรงเรียน นักวิทยาศาสตร์น้อย 3,660 โรงเรียน และพัฒนาพ่อแม่ ผู้ปกครอง 50,000 ครอบครัว
3. กลุ่มผลสัมฤทธิ์วิชาการ สาระหลัก ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม คุณธรรม จริยธรรม
4. พัฒนาเด็กกลุ่มความสามารถพิเศษ (Gifted) ด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา รวมทั้งดนตรีและกีฬา
5. พัฒนาผู้นำตามธรรมชาติ เน้นคุณธรรม จริยธรรม ความมีระเบียบวินัย ความเป็นประชาธิปไตยโดยกระบวนการลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ดนตรี กีฬา

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การวิจัยและถ่ายทอดองค์ความรู้

1. พัฒนาอัจฉริยภาพ แข่งขันนานาชาติ บ่มเพาะ ส่งต่อมหาวิทยาลัย

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาต่อ

1. เก็บเด็กตกหล่นโดยการศึกษาทางเลือกทั้งเด็กออกกลางคัน เด็กจบ ม.3, ม.6 ไม่เรียนต่อ เด็กด้อยโอกาสทั้งในเมืองและชนบท

2. ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ตามอัธยาศัย

ยุทธศาสตร์ที่ 8 การส่งเสริมการมีงานทำ

1. พัฒนา ฝึกทักษะให้นักเรียนในโรงเรียนประจำตำบล 7,000 โรงเรียน โรงเรียนในฝัน 2,500 โรงเรียน และโรงเรียนมาตรฐานสากล 500 โรงเรียน และโรงเรียนทั่วไป ตลอดจนในโรงเรียนขนาดเล็ก 14,000 โรงเรียน ให้มีทักษะชีวิต มีความสามารถในทางอาชีพ

ยุทธศาสตร์ที่ 9 การบริหารจัดการ

1. วางแผน และบริหารโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน Area-based Planning and Management มีแผนพัฒนาการศึกษาของแต่ละเขตพื้นที่ จัดทำแผนปฏิบัติการการศึกษาเพื่อการมีงานทำของแต่ละสถานศึกษา จัดระบบ Intelligent Unit ตลอดจนพัฒนาให้มีระบบจ่ายงานและส่งต่อผลผลิต Work Flow

บริบทของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้พัฒนานโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 เพื่อรองรับยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปดังนี้ (บริบทสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ออนไลน์)

วิสัยทัศน์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นองค์กรขับเคลื่อนคุณภาพ การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยให้สูงเทียบเท่าค่าเฉลี่ยของโลกภายในปี 2563

พันธกิจ

พัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพโดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการพัฒนาสู่คุณภาพระดับสากล

จุดเน้น

1. ยกระดับคุณภาพผู้เรียนทุกคนให้มีพัฒนาการเหมาะสมกับวัย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น มีคุณธรรมและสำนึกความเป็นไทย โดยเน้นการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น

มีทักษะการคิดวิเคราะห์ เชื่อมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและมีความสามารถด้านเทคโนโลยี โดยผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับความถนัดและเต็มตามศักยภาพสาระสำคัญ ดังนี้

1.1 เด็กปฐมวัย ได้รับการเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอย่างมีคุณภาพ

1.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีทักษะอย่างดีด้านการอ่านออกเขียนได้ และการคิดคำนวณเบื้องต้น เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนในชั้นที่สูงขึ้น โดยได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทันการ หากนักเรียนยังมีทักษะดังกล่าวไม่เพียงพอมีความเข้าใจในทักษะพื้นฐานการทำงาน

1.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีทักษะอย่างดีด้านการอ่านคล่อง เขียนคล่อง และการคิดคำนวณที่ซับซ้อนขึ้น โดยได้รับการช่วยเหลืออย่างทันการ หากนักเรียนยังมีทักษะดังกล่าวไม่เพียงพอ ตลอดจนมีทักษะการทำงานด้านอาชีพที่สอดคล้องตามบริบทของท้องถิ่น

1.4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความรู้ ความสามารถอย่างสูงตามมาตรฐานระดับชาติ และระดับนานาชาติ มีทักษะทางด้านอาชีพที่สนใจ

1.5 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความรู้ ความสามารถอย่างสูงตามมาตรฐานระดับชาติ และระดับนานาชาติ มีทักษะทางด้านอาชีพที่สนใจสามารถฝึกฝนตนเองให้ประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อยอดเพื่อมุ่งสู่อาชีพขั้นสูงได้

1.6 ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาตั้งแต่อนุบาลจนจบการศึกษาระดับชั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง โดยได้เรียนรู้ตามศักยภาพและความถนัด

2. ยกระดับคุณภาพครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกล่าวคือ เน้นการสนับสนุนให้ครูรวมกลุ่มกันวางแผนและพัฒนาเทคนิคกระบวนการเรียนการสอน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน เป็นครูดี ครูเก่ง มีศักยภาพพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งลดงานอื่นที่ไม่จำเป็นและจัดให้มีบุคลากรสายสนับสนุนเพื่อคืนครูให้แก่ผู้เรียน ทั้งนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีระบบการนิเทศ ติดตามช่วยเหลือการปฏิบัติงานของครูให้ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

3. เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพมากขึ้น โดยเฉพาะผู้เรียนด้อยโอกาสที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร รวมทั้งพัฒนาเด็กพิการ และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

4. พัฒนากลไกบริหารจัดการใหม่ที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา การกระจายอำนาจให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีความ

เข้มแข็งในการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล และระบบประกันคุณภาพภายใน การบริหารจัดการจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก การสนับสนุนงบประมาณที่เน้นอุปสงค์หรือผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ตลอดจนความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เป้าประสงค์

1. เพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานผู้เรียนได้รับการศึกษาเต็มตามศักยภาพ ใฝ่เรียนรู้ มีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี ส่งผลให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน เป็นบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสาธารณะ และรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และพัฒนาแต่ละกลุ่มเป้าหมายไม่เหมือนกัน โดยเน้นทั้งความรู้ (Literacy) และสมรรถนะ (Competency) ทั้งในทางวิชาการและวิชาชีพ

2. เพื่อพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. เพื่อให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่อนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง

4. เพื่อส่งเสริมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการศึกษาสอดคล้องกับแนวทางการกระจายอำนาจทางการศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพตามมาตรฐานอย่างมีธรรมาภิบาล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดกลยุทธ์ปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 จำนวน 5 กลยุทธ์ ดังต่อไปนี้ (กลยุทธ์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ออนไลน์)

กลยุทธ์ 1 พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานทุกระดับตามหลักสูตร และส่งเสริมเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้

กลยุทธ์ 2 ปลุกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทยและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์ 3 ขยายโอกาสทางการศึกษา

กลยุทธ์ 4 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ

กลยุทธ์ 5 พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาตามแนวทางการกระจายอำนาจ เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

โดยยึดหลักการสำคัญดังนี้

1. มุ่งสนับสนุนการทำงานลงสู่ระดับห้องเรียนและโรงเรียนให้มากที่สุด โดยเน้นระบบการประกันคุณภาพภายใน รวมถึงการนิเทศ ช่วยเหลือ ติดตามความก้าวหน้าของโรงเรียน เป็นรายโรงเรียนและการแทรกแซง แก้ไขการทำงานของโรงเรียนหากไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพมากขึ้นทั้งนี้ ภายใต้การดูแลขององค์กรคณะบุคคล และความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. มุ่งพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาโดยใช้ข้อมูลผลการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นฐานการพัฒนา

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนตัดสินใจดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ภายใต้กรอบนโยบาย และเป้าหมายที่ส่วนกลางกำหนด ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการสร้างสรรคผลงาน (creation) และการมีส่วนร่วมของชุมชน เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสังคมทุกภาคส่วนอย่างกว้างขวาง

4. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งเน้นการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของเขตพื้นที่การศึกษาและผลลัพธ์ทางการศึกษา โดยกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ เป้าหมายความสำเร็จที่สำคัญ (Key Performance Indicators) กลไกและบทบาทของหน่วยงานตลอดจนโครงการ / กิจกรรม

จากบทสรุปผู้บริหารเรื่อง การพัฒนามาตรฐานและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2553 - 2554 (การพัฒนามาตรฐานและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียน : ออนไลน์) มียุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียน จำนวน 4 ยุทธศาสตร์ 19 ยุทธศาสตร์ย่อย ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสู่ความเป็นอาเซียน มีจำนวน 5 ยุทธศาสตร์ย่อย คือ

1.1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับความเป็นประชาคมอาเซียน

1.2 บูรณาการหลักสูตรความเป็นประชาคมอาเซียนเข้าไปในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

1.3 จัดทำรายวิชาความเป็นประชาคมอาเซียน เป็นสาระเพิ่มเติมในหลักสูตรสถานศึกษา

1.4 จัดทำหลักสูตรภาษาที่ใช้ในประชาคมอาเซียนเป็นภาษาที่สาม

1.5 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

2. ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถทางด้านภาษา และเจตคติในการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนแก่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีจำนวน 5 ยุทธศาสตร์ย่อย คือ

2.1 สร้างความตระหนักและเจตคติที่ดีแก่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน

2.2 ส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาที่ใช้ในประชาคมอาเซียนเป็นภาษาที่สองและภาษาที่สามตามลำดับ

2.3 พัฒนาคู่มือให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ด้านภาษาต่างประเทศเพื่อยกระดับความสามารถด้านภาษาของผู้เรียน

2.4 ส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง

2.5 ส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาที่ใช้ในประชาคมอาเซียนเป็นภาษาที่สาม

3. ยุทธศาสตร์ที่ 3 บริหารจัดการโดยใช้เครือข่าย มีจำนวน 5 ยุทธศาสตร์ย่อย คือ

3.1 ส่งเสริมให้มีโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาในประชาคมอาเซียน

3.2 จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในด้านการจัดการเรียนรู้ นวัตกรรมหรือกิจกรรมใหม่ๆ ในเครือข่ายประชาคมอาเซียน

3.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าร่วมโครงการนักเรียนแลกเปลี่ยนในเครือข่ายประชาคมอาเซียน

3.4 ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านวิชาการกับเครือข่ายประชาคมอาเซียน

3.5 จัดให้ครูและผู้เรียนได้ทัศนศึกษาในประเทศที่เป็นประชาคมอาเซียน

4. ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมและพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี มีจำนวน 4 ยุทธศาสตร์ย่อย คือ

4.1 พัฒนาระบบสารสนเทศบนสื่อออนไลน์ให้ครอบคลุมความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายประชาคมอาเซียน

4.2 ส่งเสริมให้มีแหล่งความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายประชาคมอาเซียนทั้งในรูปแบบเอกสาร วิทยุทัศน์ และสื่อมัลติมีเดียอย่างหลากหลาย

4.3 จัดให้มีรายการโทรทัศน์ที่แนะนำเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

4.4 ประสานความร่วมมือกับภาคเอกชนในการจัดทำแหล่งเรียนรู้ออนไลน์เพื่อพัฒนาผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

ข้อมูลทั่วไป

ที่ตั้งสำนักงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ถนนปิยะมหาราชาลัย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม รหัสไปรษณีย์ 48000 โทร 0-4251-3973 เว็บไซต์ <http://www.secondary22.obec.go.th/> (แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2556.

กลุ่มนโยบายและแผน : 4)

พันธกิจ

พัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้ประชากรวัยเรียน ระดับมัธยมศึกษาทุกคนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาสู่คุณภาพระดับสากล

กลยุทธ์

1. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตร
2. ส่งเสริมความสามารถทางเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้
3. ปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกในการเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง

4. ขยาย โอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึง ครอบคลุม ผู้เรียนได้รับโอกาสในการพัฒนา
เต็มตามศักยภาพ
5. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้
อย่างมีคุณภาพ
6. พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา ตามแนวทางการกระจายอำนาจหลัก
ธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และมีความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

จุดเน้น

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5 กลุ่มวิชาหลัก เพิ่มขึ้นร้อยละ 4
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาอ่านเขียนคล่อง
3. เพิ่มศักยภาพนักเรียนในด้านภาษา ด้านคณิตศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์ และด้าน
เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นหนึ่งในสองของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
4. นักเรียนทุกคนมีความสำนึกในความรักชาติ
5. สร้างทางเลือกในการเรียนรู้ที่เน้นให้ประชากรวัยเรียนทุกคนเข้าถึงโอกาสทางการ
ศึกษาอย่างทั่วถึง ลดอัตราการออกกลางคัน ศึกษาต่อและประกอบอาชีพ
6. ส่งเสริมการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการขยายผล
สถานศึกษาพอเพียง
7. นักเรียนและครู และสถานศึกษาได้รับการพัฒนาเตรียมความพร้อมสู่ประชาคม
อาเซียน
8. สถานศึกษาทุกแห่งผ่านการรับรองมาตรฐานการศึกษา มีระบบประกันคุณภาพ
ภายในที่เข้มแข็งและผ่านการรับรองจากการประเมินคุณภาพภายนอกสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา ผ่านการประเมินคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษา

ตารางที่ 1 ตารางสังเคราะห์ยุทธศาสตร์ / กลยุทธ์ในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	รวม	
การจัดการศึกษาเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน	✓	✓	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	13.33
แผนการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2555	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-	-	9	60.00
กลยุทธ์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2555	-	-	-	-	✓	✓	-	✓	-	✓	✓	-	-	-	-	5	33.33
บทสรุปผู้บริหาร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน	-	-	-	-	✓	-	-	-	-	-	-	✓	✓	✓	-	4	26.67
กลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ในการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ปี พ.ศ. 2555	-	-	-	✓	✓	✓	-	-	-	✓	✓	-	-	-	✓	6	40.00

หมายเหตุ

1. พัฒนาเด็กวัยเรียนให้มีความรู้ทางวิชาการ
2. ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน / ประชาคมโลก
4. การพัฒนาสถานศึกษาและองค์ความรู้
5. การพัฒนาเทคโนโลยีและอุปกรณ์
6. การพัฒนาครูทั้งระบบ
7. วิจัยและการถ่ายทอดความรู้
8. เพิ่มโอกาสทางการศึกษาต่อของเด็กตกหล่น เด็กออกกลางคัน เด็กไม่เรียนต่อ เด็ก

ด้อยโอกาส

9. ส่งเสริมการมีงานทำ พัฒนา ฝึกทักษะให้แก่นักเรียน
10. การบริหารจัดการ
11. ปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความรักความเป็นไทยและวิถีตามหลักปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง

12. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสู่ความเป็นอาเซียน
13. ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถทางภาษาและเจตคติในการจัดการศึกษาสู่

ประชาคมอาเซียนแก่ผู้บริหาร ครูและบุคลากร

14. บริหารจัดการโดยใช้เครือข่าย
15. ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

จากตารางที่ 1 ตารางสังเคราะห์ยุทธศาสตร์ / กลยุทธ์ในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พบว่า ยุทธศาสตร์ที่กล่าวมาข้างต้นจะให้ความสำคัญกับการดำเนินงานใน 6 ด้านตามลำดับความถี่ ดังต่อไปนี้

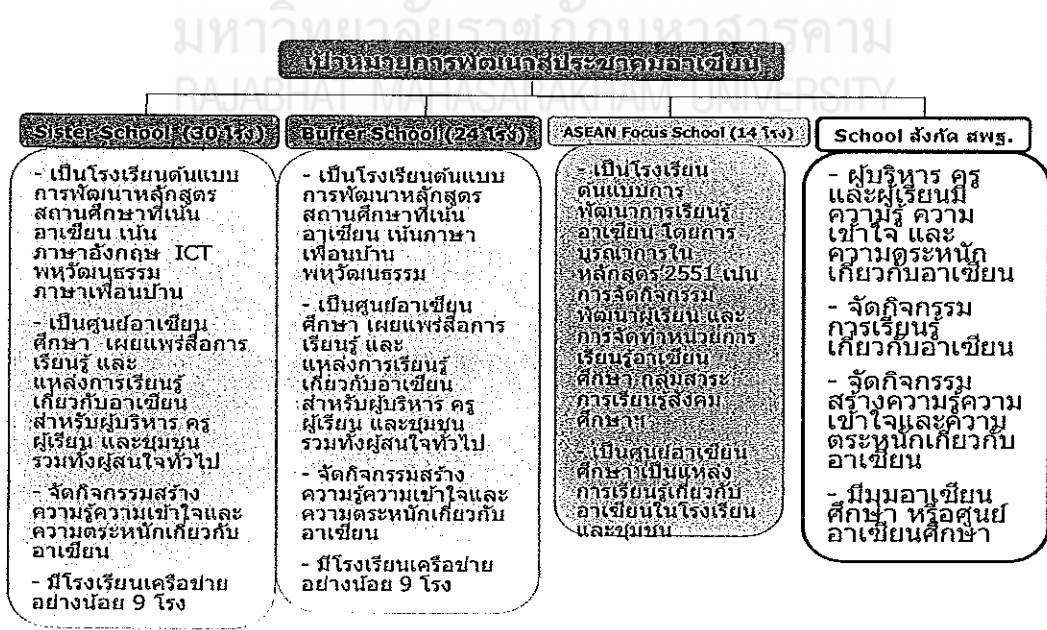
1. การพัฒนาเทคโนโลยีและอุปกรณ์
2. การพัฒนาครูทั้งระบบ
3. การบริหารจัดการ
4. พัฒนาเด็กวัยเรียนให้มีความรู้ทางวิชาการ
5. การพัฒนาสถานศึกษาและองค์ความรู้
6. เพิ่มโอกาสทางการศึกษาต่อของเด็กตกหล่น เด็กออกกลางคัน เด็กไม่เรียนต่อ เด็ก

ด้อยโอกาส

แนวการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนระดับมัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2555 (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2555 : 1-3)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินงานโครงการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ได้แก่ โครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน : Spirit of ASEAN โดยคัดเลือกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการเพื่อพัฒนาให้มีความพร้อมและศักยภาพ ในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนเป็นศูนย์การเรียนรู้อาเซียนจำนวน 68 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียน 3 รูปแบบ คือ 1) โรงเรียน Sister School จำนวน 30 โรงเรียน 2) โรงเรียน Buffer School จำนวน 24 โรงเรียน 3) ASEAN Focus School จำนวน 14 โรงเรียน ทั้งนี้มีโรงเรียนที่เป็นเครือข่าย มากกว่า 500 โรงเรียน โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าวขณะนี้กำลังดำเนินการพัฒนาโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียน และจัดกิจกรรมในโรงเรียนเพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน (การขับเคลื่อนการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน, 2555 : 24-25)

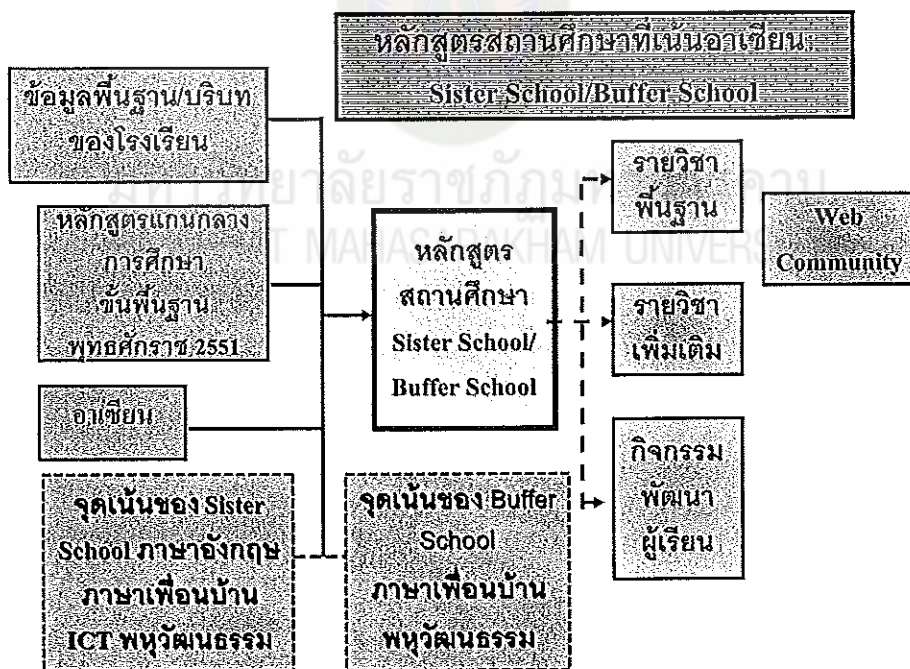
ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาโรงเรียนได้จัดกิจกรรมหลากหลาย เช่น การเรียนรู้ผ่านสื่อ อุปกรณ์ รูปภาพ วิดีทัศน์ นิทรรศการ การจัดกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการติดต่อสื่อสารกับโรงเรียนในประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อ ICT (Information Communication Technology) ซึ่งกิจกรรมที่กล่าวมาเป็นการออกแบบและจัดประสบการณ์ให้โรงเรียนได้เปิดโอกาสให้นักเรียนในโรงเรียนที่เป็นศูนย์อาเซียนและโรงเรียนเครือข่ายได้ลงมือปฏิบัติจริงซึ่งเป็นไปตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรง และมีกิจกรรมค่ายสร้างสรรค์ที่เน้นการสร้าง ความตระหนักเรื่องประชาคมอาเซียน

แผนภูมิที่ 1 เป้าหมายการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน

การดำเนินการนำแนวคิดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินการจึงเน้นที่การผสมแนวคิดดังกล่าวเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา ให้การทำงานทั้งหมดเป็นการทำงานปกติ กล่าวคือจัดเป็น 1) รายวิชาพื้นฐาน 2) รายวิชาเพิ่มเติม และ 3) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเป็นการประกันผลได้ว่าผู้เรียนมีคุณภาพตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กำหนดไว้ ขณะเดียวกันก็เป็นการเตรียมการให้ผู้เรียนมีความรู้ทักษะกระบวนการ และเจตคติค่านิยมของพลเมืองไทยที่มีความรู้ความเข้าใจและสามารถอยู่ในประชาคมอาเซียนได้อย่างดี

สำหรับโรงเรียน Sister School และ Buffer School อาจมีการพัฒนาที่ผู้เรียนในสวนการเตรียมการสู่ประชาคมอาเซียนที่มีความเข้มข้น ในเรื่องของการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ซึ่งเป็นภาษาของอาเซียน เรื่องของการใช้ภาษาต่างประเทศที่สอง ที่เป็นภาษาเพื่อนบ้าน รวมไปถึงจนถึงการศึกษาเพื่อความเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังมีระบบการสื่อสารที่เป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social network) ในการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียนอื่นๆ ในประเทศในอาเซียน

แผนภูมิที่ 2 การดำเนินการนำแนวคิดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน

จากการประกาศจัดตั้งประชาคมอาเซียน ASEAN Community ในปี พ.ศ. 2020 หรือ ในปี 2558 ซึ่งมีการสนับสนุนการรวมตัวและความร่วมมืออย่างรอบด้าน คือมีการจัดตั้ง ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน, ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน, ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน, และมีการประกาศใช้กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) เป็นพันธะข้อตกลงในการรวมกัน 10 ประเทศเป็นหนึ่งเดียว ประชาคมของอาเซียนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด ต้องทำให้แน่ใจว่ามีช่องทางที่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงโอกาสในการพัฒนาบุคคลและดำเนินการโดยการส่งเสริมและลงทุนด้านการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเสริมสร้างศักยภาพในด้านอื่นๆ นี่คือนี่คือสิ่งที่เราเรียกว่าการลงทุนระยะยาวเพื่ออนาคตของประชาคม ซึ่งจะช่วยให้การสร้างประชาคมยั่งยืนต่อไป

จากกลไกดังกล่าว จึงก่อให้เกิดโครงการ Sister School และ Buffer School ภายใต้การบริหารงานของหน่วยงานในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ หรือสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน: Spirit of ASEAN ตามโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555 กระทรวงศึกษาธิการ (การขับเคลื่อนการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2555 : 29-32)

โดยคัดเลือกสถานศึกษาที่มีความเข้มแข็งในสาระวิชา สังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ และ สารสนเทศ การดำเนินการมีการสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร จัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ พัฒนาการวัดผล และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยมีเป้าหมายสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียนของโรงเรียนที่เป็นเครือข่าย รวมทั้งประชาชนในชุมชน ที่รายรอบโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินโครงการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) โดยมอบหมายให้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาดำเนินกิจกรรมโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน (Spirit of ASEAN) เพื่อเตรียมเยาวชนไทยให้มี ความพร้อมในการเป็นสมาชิกที่ดีของประชาคมอาเซียน สามารถติดต่อสื่อสารและอยู่ร่วมกันได้บนพื้นฐานของความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกัน โดยพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาและมีธยมศึกษาจากทุกภูมิภาค จำนวน 54 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียน 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) โรงเรียน Sister school จำนวน 30 โรงเรียน และ 2) โรงเรียน Buffer School จำนวน 24 และพัฒนาให้เป็นศูนย์อาเซียนศึกษาที่มีความพร้อมและศักยภาพ ในการจัดกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนัก รวมทั้งจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน โดยมีรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียนของ

โรงเรียน Sister School และ Buffer School สรุปได้ 5 รูปแบบ (การบริหารโครงการโรงเรียน Sister School และ Buffer School : ออนไลน์) ได้แก่

1. บูรณาการสาระอาเซียนในรายวิชาพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
2. บูรณาการสาระอาเซียนในรายวิชาพื้นฐาน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้
3. จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมสาระอาเซียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
4. บูรณาการสาระอาเซียนในรายวิชาพื้นฐาน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนที่เน้นอาเซียน
5. บูรณาการสาระอาเซียนในรายวิชาพื้นฐาน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดทำเป็น รายวิชาเพิ่มเติมสาระอาเซียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เน้นอาเซียน ทุกโรงเรียนจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ ภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียนที่เหมาะสมตามประเภทและบริบทของ โรงเรียน

บริบทโรงเรียนปิยะมหาราชาลัย

ข้อมูลทั่วไป

ที่ตั้งเลขที่ 42 ถนนปิยะมหาราชาลัย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม รหัสไปรษณีย์ 48000 โทร 0-4251-1188 เว็บไซต์ <http://www.piya.ac.th/> (รายงานการ พัฒนาคูณภาพการศึกษาโรงเรียนปิยะมหาราชาลัย 2556. กลุ่มบริหารงานวิชาการ : 1)

โรงเรียนปิยะมหาราชาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ได้รับ คัดเลือกจากสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็น 1 ใน 30 โรงเรียนที่มีความพร้อม ทางด้านการสอนภาษาอังกฤษและการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ให้เป็น Sister School ตามโครงการ Sprite of ASEAN โดยโรงเรียนปิยะมหาราชาลัยได้เลือกสอนภาษาเวียดนาม เนื่องจากจังหวัดนครพนม มีคนไทยเชื้อสายเวียดนามอาศัยอยู่มาก และโรงเรียนได้มีการติดต่อกับ โรงเรียนในประเทศเวียดนาม และเป็นสถานศึกษาที่บริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพสู่ มาตรฐานสากล มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีศักยภาพเป็นพลโลกและดำรงชีวิตตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (งานแหล่งเรียนรู้ฯ และส่งเสริมความร่วมมือกับองค์กรภายนอก- งานประชาสัมพันธ์. 2555 : 3-4)

พันธกิจ

1. พัฒนาระบบบริหารและการจัดการโรงเรียนด้วยระบบคุณภาพ (QSM)
2. พัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถ ตามมาตรฐานวิชาชีพครูและการจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล
3. พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีศักยภาพเป็นพลโลก และดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าประสงค์

1. ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ มีปัจจัยพื้นฐาน และเครือข่ายร่วมพัฒนา
2. ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ด้วยสื่อ นวัตกรรม และงานวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน
3. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความเป็นเลิศทางวิชาการ สื่อสารสองภาษา ล้ำหน้าทางความคิด ผลิตงานอย่างสร้างสรรค์และดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
4. โรงเรียนมีหลักสูตรที่เทียบเคียงกับมาตรฐานสากล ส่งเสริมความเป็นเลิศ ความถนัด และศักยภาพตามความต้องการของผู้เรียนโดยใช้การวัดและการประเมินผลตามมาตรฐานสากล

กรอบกลยุทธ์

1. พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน และการปฏิบัติงาน
2. ส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาการจัดการศึกษา และคุณธรรม จริยธรรม แก่ผู้เรียนโดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. พัฒนาและกำกับติดตาม การใช้ห้องปฏิบัติการ สื่อ แหล่งเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีในโรงเรียนให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า
4. พัฒนามาตรฐานการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
5. พัฒนาการให้บริการงานวิชาการ บุคลากร อาคารสถานที่ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม
6. ส่งเสริมความเข้มแข็งของโรงเรียน ในการจัดทำแผนพัฒนาแผนปฏิบัติการ และกำกับ ติดตามการดำเนินงาน เพื่อรองรับการกระจายอำนาจ

กลยุทธ์

1. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เทียบเคียงหลักสูตรมาตรฐานสากลและมีศักยภาพเป็นพลโลก

2. พัฒนาบุคคลกรให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน
เทียบเคียงมาตรฐานสากล
3. พัฒนาและกำกับ ติดตาม การใช้ห้องปฏิบัติการ สื่อ แหล่งเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์
และเทคโนโลยีในโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด
4. พัฒนาระบบการบริหารและการจัดการโดยใช้ระบบคุณภาพ (QSM)
5. ส่งเสริมเครือข่ายให้มีบทบาทในการพัฒนาการจัดการศึกษาและคุณธรรม จริยธรรม
ให้แก่ผู้เรียน โดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
6. พัฒนาการเป็นศูนย์กลางและการให้บริการทางวิชาการ

คุณลักษณะของเด็กไทยสู่ประชาคมอาเซียน

คุณลักษณะเด็กไทยและตัวชี้วัดความสำเร็จ (แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้สู่
ประชาคมอาเซียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2555 : 3 - 12)

การพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กไทยสู่ประชาคมอาเซียนให้ประสบผลสำเร็จ
จำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายได้แก่ คุณลักษณะของเด็กไทยที่จะพัฒนาสู่การเป็นประชาคม
อาเซียนให้ชัดเจน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และเจตคติด้วยเหตุนี้สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้มีการจัดประชุมโต๊ะกลมและประชาพิจารณ์ บุคลากรที่
เกี่ยวข้องโดยตรงและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเตรียมการและดำเนินการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน
ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ของมหาวิทยาลัยและหน่วยงานต่าง ๆ เช่น
สถานทูต มหาวิทยาลัยภาครัฐและเอกชน ในการร่วมกำหนดคุณลักษณะเด็กไทยในประชาคม
อาเซียน ดังรายละเอียดแผนภาพ ดังต่อไปนี้

คุณลักษณะเด็กไทยในประชาคมอาเซียน คุณลักษณะของเด็กไทยในประชาคม
อาเซียนกำหนดเป็นลักษณะ 3 ด้าน ดังนี้

ด้านความรู้

1. มีความรู้เกี่ยวกับประเทศอาเซียนในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
2. มีความรู้เกี่ยวกับกฎบัตรอาเซียน

ด้านทักษะ/กระบวนการ

1. ทักษะพื้นฐาน

1.1 สื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา (ภาษาอังกฤษ และภาษาประเทศเพื่อนบ้าน
อีกอย่างน้อย 1 ภาษา)

- 1.2 มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์

- 1.3 มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี
- 1.4 มีความสามารถในการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น
2. ทักษะพลเมือง/ความรับผิดชอบทางสังคม
  - 2.1 เคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม
  - 2.2 มีภาวะผู้นำ
  - 2.3 เห็นปัญหาสังคมและลงมือทำเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง
3. ทักษะการเรียนรู้และพัฒนาตน
  - 3.1 เห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน
  - 3.2 มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้
  - 3.3 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีวิธีคิดอย่างถูกต้อง
  - 3.4 มีความสามารถในการจัดการ/ควบคุมตนเอง

ด้านเจตคติ

1. มีความภูมิใจในความเป็นไทย/ ความเป็นอาเซียน
2. ร่วมกันรับผิดชอบต่อประชาคมอาเซียน
3. มีความตระหนักในความเป็นอาเซียน
4. มีวิถีชีวิตประชาธิปไตยยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล สันติวิธี /สันติธรรม
5. ยอมรับความแตกต่างในการนับถือศาสนา
6. ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

การพัฒนาการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน จะประสบผลสำเร็จหรือไม่เพียงใด ต้องมีตัวชี้วัดความสำเร็จทั้งคุณภาพเด็ก คุณภาพครู และคุณภาพผู้บริหาร เพื่อใช้ประเมินความสำเร็จ

ตัวชี้วัดคุณภาพนักเรียน

ด้านความรู้คุณลักษณะของผู้เรียน

1. มีความรู้เกี่ยวกับประเทศอาเซียน
  - 1.1 ด้านการเมือง ได้แก่
    - 1.1.1 ระบอบการปกครอง
    - 1.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
    - 1.1.3 สิทธิเด็ก/สิทธิมนุษยชน
    - 1.1.4 กฎหมายระหว่างประเทศ
  - 1.2 ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่
    - 1.2.1 ระบบเงินตราของประเทศในกลุ่มอาเซียน
    - 1.2.2 ระบบเศรษฐกิจ
    - 1.2.3 ปัจจัยการผลิต

1.2.4 แรงงาน การค้าเสรี ข้อตกลงทางการค้าความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

1.3 ด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่

1.3.1 ชาติพันธุ์

1.3.2 ภาษา

1.3.3 ศาสนา

1.3.4 การแต่งกาย

1.3.5 สาธารณสุข

1.3.6 สภาพทางภูมิศาสตร์

1.3.7 เอกลักษณ์ไทย

1.3.8 บุคคลสำคัญ

1.3.9 ประวัติศ

ตัวชี้วัดมัธยมศึกษา

1.1 ร้อยละของนักเรียนที่สามารถวิเคราะห์และจำแนกความเหมือน/ความแตกต่างเกี่ยวกับระบอบการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสิทธิมนุษยชน กฎหมายระหว่างประเทศในด้านการเมือง

1.2 ร้อยละของนักเรียนที่สามารถวิเคราะห์และจำแนกความเหมือน/ความแตกต่างเกี่ยวกับ ระบบเงินตรา ระบบเศรษฐกิจ ปัจจัยการผลิต แรงงาน การค้าเสรี ข้อตกลงทางการค้า ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

1.3 ร้อยละของนักเรียนที่สามารถวิเคราะห์และจำแนกความเหมือน/ความแตกต่างเกี่ยวกับชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา การแต่งกาย สาธารณสุข สภาพทางภูมิศาสตร์ เอกลักษณ์ไทย บุคคลสำคัญ ประวัติศาสตร์ ในด้านสังคมและวัฒนธรรม

คุณลักษณะของผู้เรียน

2. มีความรู้เกี่ยวกับกฎบัตรอาเซียน ได้แก่

2.1 ความหมายความสำคัญ

2.2 สาระสำคัญของกฎบัตรอาเซียน

2.2.1 เป้าหมายและหลักการ

2.2.2 องค์กรอาเซียน

2.2.3 องค์กรที่มีความสัมพันธ์กับอาเซียน

2.2.4 กระบวนการตัดสินใจ

2.2.5 การระงับข้อพิพาท

2.2.6 อัตลักษณ์สัญลักษณ์

2.2.7 ความสัมพันธ์กับภายนอก

ตัวชี้วัดมัธยมศึกษา

2.1 ร้อยละของนักเรียนที่สามารถวิเคราะห์ความจำเป็น ความสำคัญของกฎบัตรอาเซียน

2.2 ร้อยละของนักเรียนที่สามารถวิเคราะห์เป้าหมาย หลักการ อัตลักษณ์ สัญลักษณ์ของกฎบัตรอาเซียน

2.3 ร้อยละของนักเรียนที่สามารถอธิบายเกี่ยวกับองค์กรอาเซียน องค์กรที่มีความสัมพันธ์กับอาเซียน กระบวนการตัดสินใจ การระงับข้อพิพาทความสัมพันธ์กับภายนอก

2.4 ร้อยละของนักเรียนที่สามารถวิเคราะห์ประโยชน์ของกฎบัตรอาเซียนที่มีต่อประชาคมอาเซียน

ด้านทักษะ/กระบวนการ

ทักษะพื้นฐาน

1. สื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา (ภาษาอังกฤษ และภาษาประเทศในอาเซียน อีกอย่างน้อย 1 ภาษา)

2. มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์

3. มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

4. มีความสามารถในการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น

ตัวชี้วัดมัธยมศึกษา

1. ร้อยละของนักเรียนที่สามารถสื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา คือ ภาษาอังกฤษ และภาษาของประเทศในอาเซียนอีกอย่างน้อย 1 ภาษา

2. ร้อยละของนักเรียนที่สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ ออกแบบ สร้างสรรค์งาน นำเสนอ เผยแพร่ แลกเปลี่ยนผลงานในระดับอาเซียน

3. ร้อยละของนักเรียนที่สามารถในการแก้ปัญหาได้อย่างสันติวิธี

4. ร้อยละของนักเรียนที่สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น

ทักษะพลเมือง/ความรับผิดชอบทางสังคม

1. เคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม

2. มีภาวะผู้นำ

3. เห็นปัญหาสังคมและลงมือทำเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

ตัวชี้วัดมัธยมศึกษา

1. ร้อยละของนักเรียนที่ให้ความสนใจ ยอมรับและเห็นประโยชน์ ในความหลากหลายทางวัฒนธรรม
2. ร้อยละของนักเรียนที่เคารพในความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม
3. ร้อยละของนักเรียนที่ปฏิบัติตนเป็นผู้นำที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมอาเซียนศึกษาและมีผลงานปรากฏ
4. ร้อยละของนักเรียนที่สามารถเสนอปัญหาสังคมและสามารถเสนอทางเลือกในการแก้ปัญหาได้แสดงความคิดเห็น

ทักษะการเรียนรู้และพัฒนาตน

1. เห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน (สิทธิเด็ก/สิทธิมนุษยชน)
2. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้
3. มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีวิธีคิดอย่างถูกต้อง
4. มีความสามารถในการจัดการ/ควบคุมตนเอง (การวางแผน การดำเนินการตามแผน ประเมินผล)

ตัวชี้วัดมัธยมศึกษา

1. ร้อยละของนักเรียนที่ยอมรับและปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเท่าเทียมกัน และตระหนักในคุณค่าของมนุษย์
2. ร้อยละของนักเรียนที่เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางสังคมและวัฒนธรรม
3. ร้อยละของนักเรียนที่สามารถจำแนกแยกแยะเกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม สามารถแสดงออกได้อย่างสร้างสรรค์และมีเหตุผล
4. ร้อยละของนักเรียนที่มีสามารถควบคุมตนเอง ยึดหยุ่น ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบ

ด้านเจตคติ

1. มีความตระหนักในความเป็นอาเซียน
2. มีความภูมิใจในความเป็นไทย/ ความเป็นอาเซียน
3. ร่วมกันรับผิดชอบต่อประชาคมอาเซียน
4. มีวิถีชีวิตประชาธิปไตย ยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล (การวางธรรม ปัญญาธรรม สามัคคีธรรม) สันติวิธี /สันติธรรม

ตัวชี้วัดมัธยมศึกษา

1. ร้อยละของนักเรียนที่ยอมรับเห็นประโยชน์และมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน
2. ร้อยละของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความกระตือรือร้น และรู้คุณค่าของความเป็นไทยและความเป็นส่วนหนึ่งของอาเซียน
3. ร้อยละของนักเรียนที่แสดงความเอื้ออาทร แบ่งปัน คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสมาชิกในประเทศอาเซียน
4. ร้อยละของนักเรียนที่มีคารวะธรรม ปัญญาธรรม สามัคคีธรรม และปฏิบัติตนเป็นประจำสม่ำเสมอ
5. ร้อยละของนักเรียนที่สามารถแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี/สันติธรรมเป็นประจำสม่ำเสมอ

ตัวชี้วัดคุณภาพครู

1. ครูผู้สอนมีความรู้ เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน
2. ครูสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร
3. ครูใช้หนังสือ ตำราเรียน และสื่อที่เป็นภาษาต่างประเทศในการจัดการเรียนรู้
4. ครูใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ICT) ในการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการเผยแพร่ผลงานทั้งระบบออนไลน์ (Online) และออฟไลน์ (Offline)
5. ครูใช้เทคนิคและวิธีสอนที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้
6. ครูสามารถแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ประสบการณ์ ในการจัดการเรียนรู้ทั้งในประเทศ และในกลุ่มประชาคมอาเซียน
7. ครูใช้การวิจัย สื่อ นวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัดคุณภาพผู้บริหาร

1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน
2. ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารจัดการภายใต้สถานการณ์จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ผู้บริหารมีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และทักษะในการใช้ ICT
4. ผู้บริหารมีความสามารถในการประสานภาคีเครือข่ายเพื่อความร่วมมือการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน (เช่น โรงเรียน องค์กรเอกชน หน่วยงานราชการ ฯลฯ)
5. ผู้บริหารมีความสามารถในการนิเทศ ติดตามผลการดำเนินงาน
6. ผู้บริหารมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารกับภาคีเครือข่ายในกลุ่มประชาคมอาเซียน

แนวทางการบริหารจัดการพัฒนาการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา

การบริหารจัดการพัฒนาการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ให้บรรลุเป้าหมายสถานศึกษา ควรมีแนวทางทางการดำเนินงานและจัดการ ดังนี้ (แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2555 : 15-29)

1. แต่งตั้งคณะกรรมการ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบการพัฒนาการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน และผู้แทนจากหน่วยงาน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน
  2. ประชุมคณะกรรมการ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในการดำเนินงานตลอดแนว พร้อมวางแผนกำหนดกิจกรรม/ปฏิทินการดำเนินงาน
  3. ส่งเสริม สนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินงาน เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุ ครุภัณฑ์ เอกสาร เป็นต้น
  4. วางแผนพัฒนาครู บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
  5. จัดตั้งเครือข่ายในสถานศึกษา มีผู้เกี่ยวข้อง เช่น นายอำเภอ ผู้แทนฝ่ายวัฒนธรรม ผู้แทนสำนักงานเทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น
  6. กำหนดให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การดำเนินงานพัฒนาการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนเป็นประจำทุกปี โดยกำหนดให้มีกิจกรรมประกวด แข่งขัน อันแสดงให้เห็นถึงความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน
  7. กำหนดให้มีการนิเทศภายในสถานศึกษาตามอย่างเป็นระบบ
  8. สนับสนุนให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาเป็นสมาชิกสมาคม/ชมรมครูอาเซียน ทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ
  9. มีการสรุปและรายงานผลการดำเนินงาน พร้อมประชาสัมพันธ์การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในรูปแบบที่หลากหลาย
- แนวทางการส่งเสริมสนับสนุนของหน่วยงาน องค์กร เครือข่ายอื่นๆ
1. จัดทำโครงการผู้นำเยาวชนอาเซียนในเชิงวิชาการ สันทนาการ วัฒนธรรม และให้ผู้เข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้
  2. บูรณาการขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต เพื่อเสริมสร้างพลังแก่เยาวชนอาเซียน

3. สร้างความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันด้วยการจัดตั้งเครือข่ายเยาวชนอาเซียน พัฒนาเครือข่ายผู้นำเยาวชนอาเซียนให้มีความแข็งแกร่งระดับภูมิภาคในด้านต่างๆ (ประเพณี วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม) ด้วยการให้องค์กรของรัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานอื่นเข้ามามีส่วนร่วม

4. ใช้ศิลปะ วัฒนธรรม และสื่อเทคโนโลยี เป็นสื่อในการพัฒนาวัฒนธรรมของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอาเซียน

5. ส่งเสริมภาวะผู้นำเพื่อนำไปสู่ การเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการศึกษาทั้งในและนอกโรงเรียน ควบคู่ไปกับการส่งเสริมมิตรภาพและความร่วมมือระหว่างกันในระดับภูมิภาค

6. ส่งเสริมให้เยาวชนแบ่งปันความคิดและเป้าหมายร่วมกันด้วยการสร้างเครือข่ายและนำเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อให้มีความเข้าใจร่วมกันภายใต้การสนับสนุนขององค์กรภาครัฐและเอกชน

7. จัดทำโครงการเสียงจากเยาวชนอาเซียนสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ข้อเสนอของเยาวชนอาเซียนเป็นรูปธรรม ได้แก่ โครงการอาสาสมัครสอนหนังสือแก่เยาวชนด้อยโอกาสโดยจัดตั้งเครือข่ายยุวทูตด้านการศึกษาในอาเซียน เพื่อสนับสนุนพลังของเยาวชนในการจัดการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับการศึกษาตลอดชีวิต

8. จัดตั้งชมรมวัฒนธรรมอาเซียนในสถานศึกษาเพื่อเผยแพร่กิจกรรมและวัฒนธรรมที่หลากหลายของภูมิภาค

9. มีเว็บไซต์เป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างเยาวชนอาเซียน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี และเครือข่ายของเยาวชนอาเซียน

การนิเทศภายใน ติดตาม การประเมินผลการดำเนินงาน

การดำเนินการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน จะประสบความสำเร็จ และบรรลุผลได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากจะใช้การบริหารจัดการ และการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพแล้ว การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล เป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้เกี่ยวข้องของทุกภาคส่วน ต้องรวมพลังกันให้การส่งเสริม สนับสนุนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลให้มีการดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยเน้นการนิเทศที่ เป็นกัลยาณมิตร ผู้นิเทศเป็นผู้ให้คำปรึกษาและพี่เลี้ยงแก่สถานศึกษาและครูผู้สอน

กรอบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมาย กำหนดกรอบการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านคุณภาพผู้เรียน
  - 1.1 ด้านความรู้
  - 1.2 ด้านทักษะ/กระบวนการ
  - 1.3 ด้านเจตคติ

2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

2.1 คุณภาพวิชาการ

2.2 คุณภาพครู

3. ด้านการบริหารจัดการ

3.1 ด้านคุณภาพของผู้บริหารและครู

3.2 ด้านการส่งเสริมสนับสนุน

การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ดำเนินการเป็นขั้นตอนและกระบวนการ ดังนี้

1. ประเมินความพร้อมก่อนดำเนินงาน

การประเมินความพร้อมก่อนดำเนินงานของสถานศึกษา เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลเบื้องต้นสำหรับใช้วางแผนการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาที่เหมาะสม ดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ความพร้อมของหลักสูตร ความสามารถของผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน นำมาวิเคราะห์จัดทำเป็นฐานข้อมูล

1.2 ร่วมวางแผนการนิเทศ โดยนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้สังเคราะห์ไว้มาวางแผนพัฒนาตามลำดับ ดังนี้

1.2.1 สร้างความตระหนัก

1.2.2 ร่วมกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา

1.2.3 ร่วมประชุมกำหนดรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงานของสถานศึกษา

1.2.4 ให้ความรู้ คำปรึกษา และข้อเสนอแนะการดำเนินการจัดกิจกรรม

1.2.5 ร่วมจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน/รายงาน

1.2.6 รวบรวมข้อมูลที่เป็นจุดพัฒนา/จุดเด่น เพื่อนำไปวางแผนสนับสนุนการพัฒนาต่อไป

2. นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน

การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สถานศึกษาได้มีการวางแผนพัฒนาบุคลากร การจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ดังนี้

2.1 ศึกษาผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

2.2 ให้คำปรึกษา แนะนำตามสถานการณ์ปัญหาของแต่ละสถานศึกษา

2.3 รวบรวมปัญหา และข้อเสนอแนะ เพื่อดำเนินการสนับสนุนให้เกิดการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง

2.4 ประเมินสภาพความสำเร็จของสถานศึกษา สังเคราะห์และสะท้อนผล

2.5 รวบรวมกิจกรรม/ ภาพความสำเร็จของสถานศึกษา และถอดความรู้เพื่อหา Best Practice และเผยแพร่ในวงกว้างต่อไป โดยอาจจัดทำในลักษณะ KM และนำ Best Practice ลงใน Blog KM

2.6 นำผลการประเมินไปเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาและผดุงคุณภาพให้มีความยั่งยืนต่อไป

3. การประเมินผลหลังดำเนินงาน

การประเมินผลหลังดำเนินงาน เป็นการประเมินเมื่อสิ้นปีการศึกษาเพื่อสรุปรายงานผู้เกี่ยวข้อง และประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

3.1 จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานในแต่ละระดับ

3.2 คัดเลือก Best Practice ในระดับสถานศึกษาและเขตพื้นที่

3.3 เผยแพร่ ผลงาน โดยจัดนิทรรศการ / ถอดความรู้ / จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับชาติ

3.4 ประกาศเกียรติคุณให้รางวัล

4. การพัฒนาการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนในสถานศึกษาทั้งระบบ

ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความสำเร็จที่ตัวนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อความสำเร็จที่ยั่งยืนทั้งตัวนักเรียนเองและสถานศึกษา จำเป็นจะต้องดำเนินงานตามหลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ โดยบูรณาการในทุกด้าน ทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และงานบริหารงานทั่วไป โดยให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมคิดร่วมทำ

ด้านการบริหารจัดการ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะผลักดันให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จก็คือ ผู้บริหารที่ต้องรับรู้เข้าใจและยอมรับงานนี้อย่างจริงจัง ซึ่งมีกระบวนการในการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่สำคัญ ดังนี้

1. นำเรื่องอาเซียนเข้าเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดเป้าหมาย นโยบาย และวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของสถานศึกษา

2. สร้างความเข้าใจร่วมกันในเป้าหมาย นโยบาย และวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทั้ง ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและนักเรียน

3. กำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม
4. กำหนดบทบาทหน้าที่ของฝ่ายต่างๆ อย่างชัดเจน
5. มีการจัดตั้งศูนย์ ส่งเสริมการเรียนรู้ อาเซียนในสถานศึกษา
6. สร้างแรงจูงใจแก่บุคลากรในโรงเรียนที่ร่วมดำเนินงานอย่างจริงจัง
7. มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และ

ปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงาน

8. จัดสรรงบประมาณ สนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ
9. พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา โดยเฉพาะครูผู้สอนให้มีความรู้ ความ

เข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน

10. จัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับอาเซียน

11. มีการสร้างเครือข่ายการดำเนินงานกับผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชน

ด้านการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถดำเนินชีวิตด้วยดีในประชาคมอาเซียน ซึ่งต้องดำเนินงานทั้งระบบในสถานศึกษาในทุกๆ ด้าน ดังได้กล่าวมาแล้วนั้น งานวิชาการหรืองานจัดการเรียนรู้ถือเป็นงานหลัก เป็นงานที่จะส่งผลโดยตรงให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ ควรจะต้องมีการวิเคราะห์ความสอดคล้อง ระหว่างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แผนยุทธศาสตร์อาเซียนของชาติ / กระทรวงศึกษาธิการ และเป้าหมายของการเป็นประชาคมอาเซียน เพื่อกำหนดเป็นหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการทุกกิจกรรมทั้งระบบโรงเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน กิจกรรม ทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน นอกจากนี้จะต้องเป็นหลักสูตรที่ยึดผลการเรียนรู้ เน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเป็นกิจกรรมที่ มีความหมายต่อผู้เรียน / ชุมชน และมีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา สถานศึกษาจะต้องจัดกิจกรรมทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนการสอน และที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรง โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ ของกิจกรรมให้สอดคล้องกับเป้าหมายของ การพัฒนาการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน
2. กำหนดรูปแบบ แนวการดำเนินงานจัดกิจกรรม รวมทั้งงบประมาณ และทรัพยากรสนับสนุน และกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน

3. สร้างความรู้ ความเข้าใจ และการยอมรับร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
เกี่ยวกับวัตถุประสงค์และแผนงาน

4. ดำเนินกิจกรรมตามแผน

5. มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์และการประสานงานทั้งภายในสถานศึกษา
ระหว่างสถานศึกษาและชุมชน

6. มีการติดตาม ประเมินการจัดกิจกรรม และนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุง
การจัดกิจกรรม

7. มีการจัดเก็บข้อมูลและรายงานอย่างเป็นระบบ รวมทั้งเผยแพร่
ประชาสัมพันธ์โดยใช้เครือข่ายการสื่อสารในท้องถิ่น

ด้านการจัดกิจกรรมสัมพันธ์ มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเรียนรู้ร่วมกับชุมชน
และให้ชุมชนรวมทั้งหน่วยงานภายนอกเป็นแหล่งเรียนรู้ เช่น

1. สถานศึกษาจัดกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักในการ
อยู่ร่วมกันเป็นประชาคมอาเซียน

2. ส่งเสริมให้บุคคลภูมิปัญญาในท้องถิ่นร่วมให้การเรียนรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียม
ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างความตระหนักในบทบาทของการเป็นแหล่งเรียนรู้และ
ต้นแบบวิถีชีวิตอันดีงามของไทยที่จะสืบทอดแก่เด็กไทย

3. ประสานความร่วมมือกับชุมชนในการจัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้
เกิดขึ้นในท้องถิ่น และส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

4. สถานศึกษาและชุมชน รวมทั้งเครือข่ายการพัฒนา มีการจัดกิจกรรมร่วมกัน
อย่างหลากหลาย รวมทั้งการให้ความรู้แก่นักเรียนและประชาชนในท้องถิ่น

การนิเทศภายใน

การนิเทศการศึกษาเป็นกิจกรรมสำคัญในกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ให้เป็นที่ไปตามนโยบายและเป้าหมายของการพัฒนา เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้
นิเทศกับผู้รับนิเทศ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย

งานวิชาการหรือการจัดการเรียนรู้เป็นงานหลักของการพัฒนาทั้งระบบใน
สถานศึกษา เพราะคุณภาพการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับคุณภาพของครูเป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้การนิเทศ
งานวิชาการจึงมีความสำคัญ ควรดำเนินการดังนี้

1. คณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนควรประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน
ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ที่ปรึกษาภายนอกโรงเรียน หัวหน้าสายชั้น หัวหน้ากลุ่มสาระ
ครูผู้ชำนาญการสอน แม่แบบ ฯลฯ

2. การนิเทศควรวีถีหลักดังนี้

2.1 เน้นความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานเพื่อให้งานเป็นไปสุ
เป้าหมายที่ต้องการ

2.2 ใช้วิธีการนิเทศที่ช่วยให้ครูรู้สึกมั่นคง มีความเชื่อมั่นและมั่นใจใน
ความสามารถของตนเอง รวมทั้งเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงออกซึ่งความสามารถของตน และพัฒนา
ความสามารถอย่างเต็มที่

2.3 การนิเทศจะต้องมุ่งให้ครูเรียนรู้ว่าอะไรคือปัญหา และกล้าริเริ่มใน
การหาวิธีการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น

2.4 การนิเทศจะต้องสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองสร้างความเข้าใจอันดี
ต่อกันระหว่างผู้นิเทศกับครู และระหว่างครูด้วยกันเอง รวมทั้งสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู

2.5 ใช้กิจกรรมการนิเทศที่หลากหลาย เช่น การสาธิต การสังเกตการ
สอนในชั้นเรียน การประชุมปรึกษาในกลุ่มย่อย การเยี่ยมชั้นเรียน การปฏิบัติภายใต้คำแนะนำ
การนิเทศตนเอง นิเทศโดยเพื่อนคู่สัญญา นิเทศโดยผู้นิเทศภายในสถานศึกษา

2.6 สร้างเครือข่ายการนิเทศด้วยการระดมสรรพกำลังจากทุกฝ่าย
เพื่อช่วยส่งเสริมและสนับสนุน การนิเทศอย่างเป็นระบบในสถานศึกษา

ทั้งนี้ ในการดำเนินงานนิเทศการศึกษาในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ
ข้อเสนอแนะการดำเนินงาน ดังนี้

1. ให้ครูเรียนรู้จากการสอนของตนในสภาพจริง การฝึกอบรมไม่สามารถ
ทำให้ครูเกิดการเรียนรู้ทุกเรื่องที่เป็นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ การเรียนรู้จากการสอนใน
สภาพจริงจะช่วยให้ครูเกิดการเรียนรู้ในระดับลึกอันจะนำไปสู่การเข้าใจและการแก้ไขพัฒนาให้ดี
ขึ้น การเรียนรู้ของครูในช่วงนี้ต้องการกัลยาณมิตรสนับสนุน และเป็นเพื่อนร่วมเรียนรู้กับครู
การสังเกตการสอน การรับฟัง การกระตุ้น การตั้งคำถาม และการให้ข้อมูลที่เป็นความจริง
จะช่วยให้ครูได้ภาพที่ชัดเจน อันจะนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ต่อไป

2. การเรียนรู้จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนครู การแลกเปลี่ยน
เรียนรู้ระหว่างครู ช่วยให้ครูมองเห็นภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาชัดเจนและมั่นใจยิ่งขึ้น
ที่สำคัญคือเป็นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ อันเป็นปัจจัยสำคัญของการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน

3. ใช้การนิเทศแบบร่วมพัฒนา ที่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจัดการ
เรียนรู้ของครูได้ จากการที่ครูไม่ยอมรับการนิเทศแบบเดิม เป็นการพัฒนาเครือข่ายแนวร่วมการ
นิเทศภายในโรงเรียนให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การติดตามและประเมินผล

การติดตามและประเมินผลจะต้องดำเนินการร่วมกันในทุกๆ ทุกฝ่าย เป็นขั้นตอนสำคัญที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันว่า การพัฒนาการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนบรรลุผลมากน้อยเพียงใด ด้วยเหตุปัจจัยอะไรบ้าง มีข้อบกพร่องใดที่ต้องปรับปรุงและพัฒนาต่อไป การติดตามประเมินผลควรมีแนวทาง ดังนี้

1. มีการรวบรวมข้อมูลอย่างมีแบบแผนและต่อเนื่อง ครอบคลุม และใช้วิธีการที่หลากหลาย
2. เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างการทำงาน ที่มีการวิเคราะห์ข้อมูล และปรับปรุงอย่างทันการณ์
3. วิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ว่าดำเนินไปตามเป้าหมายและแผนงานที่ร่วมกันกำหนดไว้เพียงใด
4. มีการกำหนดดัชนีชี้วัดสภาพความสำเร็จในการดำเนินงานทั้งระบบใน 4 ด้าน คือ ด้าน การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป แล้วมีการสร้างเครื่องมือในการประเมิน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ต่อตระกูล บุญปลุก (2556 : 57-62) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเตรียมความพร้อมด้าน การจัดการเรียนรู้ของครูและผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านเวียงพานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 พบว่า 1) การเตรียมความพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้ของครูสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านเวียงพานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ครูมีความพร้อมตามตัวชี้วัดทั้ง 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ ครูผู้สอนมีความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ครูใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ICT) ในการจัดการเรียนรู้การวัดและประเมินผลและการเผยแพร่ผลงานทั้งระบบออนไลน์และออฟไลน์ ครูใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้ และครูใช้การวิจัย สื่อ นวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ด้านผู้บริหารมีความพร้อมตามตัวชี้วัด 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารจัดการภายใต้สถานการณ์จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้บริหารมีความสามารถในการนิเทศติดตามผลการดำเนินงาน 2) ปัญหาและอุปสรรคด้านครูมีทั้งสิ้น 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ ครูสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร ครูใช้หนังสือตำราเรียนและสื่อที่เป็นภาษาต่างประเทศในการจัดการเรียนรู้ ครูสามารถแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ในประเทศและกลุ่มประเทศอาเซียน ด้านผู้บริหารมี

ปัญหาและอุปสรรค 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ ผู้บริหารมีการใช้ทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและทักษะการใช้ ICT ผู้บริหารมีความสามารถในการประสานเครือข่ายเพื่อความร่วมมือการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน และผู้บริหารมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารกับภาคีเครือข่ายในกลุ่มประชาคมอาเซียน 3) แนวทางการแก้ไขทั้งครูและผู้บริหารในด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ ได้แก่ สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ภาษาอังกฤษและส่งเสริมให้ครูและผู้บริหารฝึกทักษะการใช้ภาษาอังกฤษกับครูชาวต่างชาติและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง แนวทางแก้ไขด้านภาคีความร่วมมือระหว่างประเทศในประชาคมอาเซียนคือการจัดตั้งภาคีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศในกลุ่มประเทศสมาชิกลงสู่ระดับโรงเรียนโดยการสนับสนุนจากนโยบายทางภาครัฐ

สรศักดิ์ บัวแย้ม (2556 : 54-63) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 มีโรงเรียนในสังกัด 8 โรงเรียน ดังนี้ โรงเรียนแกลง “วิทยสถาวร” โรงเรียนชำนาญานุสาคคีวิทยา โรงเรียนวังจันทร์วิทยา โรงเรียนสุนทรภู่พิทยา โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย โรงเรียนห้วยยางศึกษา โรงเรียนเขาชะเมาวิทยา และโรงเรียนชำม้อพิทยาคม ผลการวิจัยพบว่า 1) การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า การบริหารงานบุคคลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านบริหารงานทั่วไปและด้านบริหารงานวิชาการ ส่วนด้านงานงบประมาณมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2) การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามสถานภาพคือผู้บริหารและครูผู้สอนโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3) การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนจำแนกตามขนาดโรงเรียน คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรรถสิทธิ์ สุทธิวารี (2556 : 180-188) ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ตรวจสอบและหาความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พบว่า 1) รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พบว่า มีการบริหารงาน 3 ด้าน 16 เรื่อง 43 ข้อ ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป 2) รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานบุคคล 3) ผลการหาความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนโดยนำไปสอบถามผู้ปฏิบัติจริงในระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม พบว่า รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้าน การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการบริหารงานด้วยวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศที่ผู้ปฏิบัติจริงดำเนินการในสถานศึกษา

วงศ์วัชร ดวงศรี (2556 : 84-94) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การเตรียมความพร้อมครูเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต1 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการเตรียมความพร้อมครูเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการเตรียมความพร้อมครูเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต1 พบว่า ครูควรมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพ ปรับปรุง พัฒนา ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน พัฒนาระบบการให้บริการให้มีประสิทธิภาพ รู้จักสร้างองค์ความรู้ให้มีความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ สร้างและพัฒนานวัตกรรม ให้ความร่วมมือและสามารถทำงานกับผู้อื่นเพื่อบรรลุเป้าหมายของการทำงาน เสียสละ อุทิศตนเพื่อการจัดการศึกษา และและออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ พัฒนาระบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ร่วมมือกันในการป้องกันและแก้ปัญหาของนักเรียนอย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพ จัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ วางแผนในการทำวิจัยและดำเนินการวิจัย นำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับผู้เรียนและมีการนำผลการวิจัยที่เกิดขึ้นนำไปใช้เพื่อการพัฒนาอย่างจริงจัง มีปฏิสัมพันธ์ในการสนทนา สนทนาอย่างสร้างสรรค์โดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาผู้เรียนและเป็นแบบอย่างที่ดี จัดกิจกรรมเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้

เฉลียว เกื่อนภา (2554 : 105- 110) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนเครือข่ายศูนย์อาเซียนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ พบว่าการดำเนินงานเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนเครือข่ายศูนย์อาเซียนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกรายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนโดยบูรณาการในรายวิชาพื้นฐาน รองลงมาสามอันดับ ได้แก่ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมค่านิยมเพื่อความเป็นพลเมืองดีในประชาคมอาเซียน ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี (ICT) และครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ตามลำดับ 2) ด้านคุณภาพผู้เรียน พบว่า การดำเนินงานเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนเครือข่ายศูนย์อาเซียนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดย

ภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกรายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นสมาชิกอาเซียน รองลงมาสามอันดับ ได้แก่ ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับอาเซียน ผู้เรียนเข้าใจและยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมของแต่ละประเทศและ ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียน ตามลำดับ

งานวิจัยต่างประเทศ

ฮวงทีนา (Hoang Thi Na. 1975 : 67-70) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่จังหวัดกว๋างบิ่ญ ประเทศเวียดนาม เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและศึกษาข้อเสนอแนะในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการวิจัยพบว่า 1) การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในภาพรวมและรายด้านของกลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่จังหวัดกว๋างบิ่ญ ประเทศเวียดนามอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมทั้งโดยรวมและรายด้านมีความต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยรวมและรายด้านแตกต่างกับผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ 3) ข้อเสนอแนะในการเตรียมความพร้อมด้านการบริหารวิชาการควรมีการฝึกใช้ภาษาอังกฤษมากขึ้น ด้านบริหารบุคลากรหาบุคลากรที่เก่งและมีความสามารถเข้ามาทำงาน ด้านบริหารงบประมาณควรมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกที่ช่วยเหลือนักเรียนที่ยากจนแต่เรียนเก่ง และมีการวางแผนใช้งบประมาณที่ได้รับให้คุ้มค่ามากที่สุด ด้านบริหารทั่วไปควรมีการพัฒนาในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเต็มประสิทธิภาพ

คินเดรด (Kindred 1975 p. 295) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารโรงเรียนพบว่า ส่วนใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีผู้บริหารขาดทักษะ ทำให้เกิดปัญหาทั้ง 5 ด้านดังกล่าวอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ในการวิจัยนี้เขาให้แบ่งผู้ปกครองออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มที่มีการศึกษา กลุ่มที่รับการศึกษาน้อย ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในชุมชน หรือกลุ่มที่ต่างผิว เป็นต้น และได้สรุปว่า ถ้าผู้บริหารมีทักษะในการบริหารทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความคิดรวบยอด ด้านความเทคนิคหรืองานเฉพาะอย่างและด้านทักษะมนุษย ก็จะทำให้ไม่เกิดปัญหาด้านต่าง ๆ ในโรงเรียน จากการวิจัยเกี่ยวกับทักษะทางการบริหารทั้ง 3 ด้าน คือ ทักษะด้านความคิดรวบยอด ทักษะด้านความเทคนิควิธี และทักษะมนุษยสัมพันธ์ จะเห็นได้ว่าทั้งผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ครูอาจารย์มัธยมศึกษา ศึกษาธิการจังหวัด และศึกษาธิการอำเภอให้ความเห็นชอบว่า มีความจำเป็นและมีความสำคัญในการปฏิบัติงานของผู้บริหารเป็นอย่างยิ่ง

แมคคอย (McCoy. 2001 : 166) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแผนปรับปรุงท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย วิธีการศึกษาใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการใน 2 โรงเรียน โดยได้รับ

ความร่วมมือจากผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง บุคคลทั้ง 3 กลุ่มร่วมกันประชุมในกลุ่มงานและกลุ่มย่อยเพื่อทบทวนแผนปรับปรุงท้องถิ่นปัจจุบัน โดยการตรวจสอบข้อมูลทางวิชาการของนักเรียน อันเป็นการสนับสนุนโปรแกรมเดิมที่มีอยู่รวมทั้งร่วมพัฒนาระบบการปฏิบัติการ และการประเมินแผนดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 2 โรงเรียนที่นำแผนการปรับปรุงท้องถิ่นไปใช้นั้นจะต้องกล่าวถึงก่อนสร้างกระบวนการปฏิรูปโรงเรียน ได้แก่ วัฒนธรรมโรงเรียน เวลา การมีส่วนร่วมของครูและผู้ปกครอง การใช้ข้อมูลทางวิชาการของนักเรียนอย่างเหมาะสม และกระบวนการมีส่วนร่วมเมื่อนำแผนไปใช้แล้ว การวางแผนปรับปรุงท้องถิ่นก็เชื่อมโยงความต้องการของนักเรียน เข้ากับการแทรกแซงที่เหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่จึงเป็นผลที่เกิดขึ้นโดยแท้จริง

แวนซ์และแอนนา (Vance and Anna. 2006) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ทางด้านจิตใจของผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรในหน่วยงานมีความต้องการให้ผู้บริหารให้ความสนใจดูแลให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในการปฏิบัติงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง จึงจะนำมาซึ่งความสำเร็จในการบริหารงาน

เบอร์ลี โคเพล (Baurely Kople. 2008 : 2913-A) ได้ศึกษาเรื่อง การนำการจัดการคุณภาพเบ็ดเสร็จไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐมินนิโซตาสหรัฐอเมริกา ประกอบด้วย การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง การมุ่งเน้นผลผลิต การตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูลความเป็นผู้นำ การประเมินผลการคิดเป็นระบบ และการฝึกอบรมโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปริมาณการนำหลักการจัดการคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จไปใช้ ผลการศึกษาพบว่า มีการใช้หลักการจัดการคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จทั้ง 7 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐมินนิโซตาในระดับที่แตกต่างกัน แต่ยังไม่มีโรงเรียนใดนำหลักการจัดการคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จทั้ง 7 หลักไปใช้ได้อย่างเต็มที่ เพราะขาดวิทยากรและบุคคลที่เป็นผู้นำ ส่วนอุปสรรคในการนำโครงการไปใช้คือ ปัญหาจากเวลา เจตคติของบุคลากรและการฝึกอบรมไม่เพียงพอ

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ พอสรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาในการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน โดยพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้นักเรียนมีทักษะความรู้ที่จำเป็นทั้งด้านภาษา เทคโนโลยี การเรียนรู้ความเป็นประชาคมอาเซียนและความเป็นพลเมืองอาเซียน ผู้บริหารมีหน้าที่บริหารสถานศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนโดยมีหน้าที่เป็นผู้กำหนดแนวนโยบายการปฏิบัติต่างๆ ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของบุคลากรในสถานศึกษาให้สามารถจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด และครูผู้สอนมีหน้าที่ในการนำแนวทาง นโยบายไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่ถูกกำหนดโดยการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนให้แก่ผู้เรียน โดยผู้บริหารและครูจะต้องมีสมรรถนะที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้สู่อาเซียน ผู้บริหารต้องมีความรู้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง ความสามารถ ความชำนาญ และบริหารจัดการภายใต้สภาวะการณ์จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนต้องมีความรู้ในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนโดยใช้วิธีการต่างๆ ที่หลากหลายเพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการเป็นพลเมืองอาเซียนแก่ผู้เรียน รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

โดยเฉพาะด้านภาษาที่จะต้องใช้ในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา รวมทั้งโรงเรียนต้องมีการประสานความร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและมีความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY